

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Flynninen

21/1 1938.

Tallinnassa, tammik. 21 p. 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

73.

2/215 Pal. 8-38.
27/1-38
Ulkoasiainministeriölle,

5 C.2

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 1, otsakkeella

Abessinian valtauksen tunnustaminen
ja Viro.

Ministeri:

B. Ryman

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tallinna ssa 21 p:nä tammi kuuta 19 38.

2/215 Sal. S. 38.

Asia: Abessinian valtauksen
tunnustaminen ja Viro.

24/1-38

5 C12

Eilispäivän iltalehdet täällä sisälsivät kaksi Roomasta saapunutta sähkösanomaa, joista toisessa kerrottiin, että Muntersin ja Mussolinin välisissä keskusteluissa oli ollut esillä myös kysymys "Itämerenmaiden tunnustuksesta Italian yliherruudelle Abessiniassa" ja toisessa taas tiedotettiin, että Munters oli virallisilla päivällisillä "nostanut lasinsa Italian kuninkaan ja Abessinian keisarin terveydeksi."

Omasta puolestaan liitti "Uus Eesti" näihin uutisiin seuraavan huomautuksen: "Edelläesitetyistä tiedoista näyttää siltä, että Latvian ulkoministeri Munters olisi puhunut Itämerenvaltioiden ja niiden joukossa myös Viron valtuutettuna. Meidän on merkittävä, että sellaista valtuutusta ei ainakaan Viron taholta ole annettu ja että ulkoministeri Munters keskusteluissaan Roomassa Mussolinin, kreivi Cianon ja paavin kanssa esiintyy ainoastaan Latvian nimessä. Samoin on selitettävä myös ulkoministeri Muntersin maljatervehdystä. Mitä tulee Italian imperiumin tunnustamiseen Viron taholta, ei se kysymys, kuten asiaomaiselta taholta olemme kuulleet, ole ollut harkittavana tasavallan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hallituksessa."

Lausuttuaan jokseenkin samat sanat jatkaa "Päevaleht" seuraavasti: "Kolmen Itämerenmaiden ulkoministerien konferenssissa ja myös Kansainliiton istunnoissa on Latvia omaksunut Italian imperiumin tunnustamiskysymyksessä toisen kannan kuin sen, mikä tulee nyt näkyviin Latvian ulkoministerin Rooman vierailua koskevissa sähkösanomissa. On tehtävä johtopäätös, että Latvia on muuttanut tähänastisen kantansa tässä kysymyksessä."

Kuten näistä lausunnoistakin jo selviää, on kaikki se, mitä Roomassa nyt on tapahtunut, pantava yksinomaan Latvian ja sen ulkoministerin tiliin. Toisille Itämeren "ententen" jäsenillä ei, kuten minulle määrävällä taholla täällä on vakuutettu, ole siihen mitään osaa tai arpa. Täällä ei myöskään uskota, että Munters olisi millään muotos hairahtunut puhumaan Itämerenvaltioiden nimessä, vaan katsotaan sähkösanomien sanamuodon saavan selityksensä Rooman halusta "paisuttaa" tapahtumia toivomaansa suuntaan. Se seikka, että Munters tavallaan edustaa Itämerenmaita Kansainliiton neuvostossa, on tarjonnut tähän erityistä houkutusta.

Kun Latvia nyt osaltaan on jossain muodossa joko tunnustanut Italian imperiumin tai luvannut tunnustaa sen, syntyy kysymys, onko se asettanut "ententen" toiset jäsenet ja varsinkin liittolaisensa "tapahtuneen tosiasian" eteen vai onko se tiedottanut niille aikeistaan. Tässä suhteessa olen kuullut seuraavaa.

Kun välisministeri Akel joulun ja uudenvuoden välillä vietti lomapäiviään Kemmerissä kävi Munters häntä siellä tapaamassa. Heidän välillään tapahtui tällöin leveä keskustelu viimeaikaisista ulkopolittisista tapahtumista, minkä yhteydessä Munters ilmoitti määrävällä latvialaisella taholla

viime aikoina harkitun kysymystä Abessinian valtauksen tunnustamisesta. Siinä oli päädytty tulokseen, että tosiasiallisen olotilan tunnustamiselta ei ajan pitkään voitaisi välttyä ja että viivyttely tuottaisi mukanaan vain lisääntyviä vaikeuksia. Milloin ja missä muodossa Latvia tulisi Italian odotetaman tunnustuksen antamaan, se ei vielä ollut selvillä, mutta Munters piti mahdollisena, että hän voisi tammikuussa Roomaan suunnittelemaansa matkalla antaa siitä ainakin lupauksen. Latvia ei millään muotoa halua painostaa asiassa toisia Itämeren "ententen" jäseniä, vaan jättää niille täysin vapaat kädet menetellä harkintansa mukaan. - Vastaavanlaisen "erikoisen salaisen" ilmoituksen on kuulemani mukaan ennen Muntersin Rooman-matkaa tehnyt Lozoraitiselle Latvian Kaunaksen-lähettiläs Seja.

Mitä Viroon tulee, on merkittävä, ettei Muntersin aloitetta ole täällä millään mielihyvällä tervehditty. Sitä pidetään mieluummin jonkunlaisena "hätäilynä", kuten minulle on sanottu, ja sen katsotaan olevan todisteena Latvian halusta "pelätä suurpolitiikkaa." "Aikaisemmin", lausui minulle eräs välisministeriön johtava virkamies, "edusti tätä pyrkimystä Baltikumissa Liettua ja Voldemaras, nyt vuorostaan Latvia ja Munters."

P. J. H. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Tallinnassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Sjönninen

14/2 1938

Talinnassa, helmikuun 14 p. 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

158.

3 / 215 Sal. S - 38.
18/2 - 38
5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 2, otsakkeella

Peipusjärven tapahtumat.

Ministeri:

B. Rymin

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tallinna ssa 14 p:nä helmi kuuta 19 38.

3/215 Pal. 2 - 38.

Asia: Peipusjärven tapahtumat.

18/2-38

C/12

Peipusjärvellä kulkevalla Viron-Neuvostoliiton raja-
vyöhykkeellä on viimeajalla sattunut kaksi siksi vakavalaatuista
tapahtumaa, että niiden voi katsoa jo ylittävän sen, mitä
kahden rauhallisissa naapuruussuhteissa elävän valtion välillä
voi pitää sallittuna. Tammikuun 19 p:nä ampui virolainen ra-
javartio kaksi venäläistä rajavartiosotilasta, jotka tosiasial-
lisesti olivat tunkeutuneet noin 400 metriä Viron alueelle
virolaisia kalastajia ahdistelemaan. Kuluvan kunn 8 p:nä am-
puivat taas venäläiset rajavartijat puolestaan kaksi virolais-
ta rajavartiaa, vääpelin ja korpraalin, sekä heidän kyytimie-
hensä, väittäen näiden venäläisiä kalastajia muka takaa-ajajen
tunkeutuneen Neuvostoliiton alueelle.

Siihen nähden että Suomenkin lehtiin on sisältynyt
yksityiskohtaisia selostuksia tästä viimeisestä rajaselkkauksesta,
tyydyin lyhyesti toteamaan seuraavat sen luonnetta selvit-
tävät seikat:

1) venäläisten jälkiä seuraten voidaan todistaa heidän moot-
torikelkkansa mainittuna päivänä käyneen 4 km:n päässä Viron
alueella;

2) moottorikelkan kääntymispaikasta johtavat sekä kelkan et-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

tä virolaisten rajavartijain reen jäljet siihen paikkaan jäällä, missä ammuttujen rajavartijain ruumiit lepäsivät, noin 15 mtr:in etäisyydellä toisistaan;

3) kumpaankin rajavartiaan osuneet kuusi kuulaa osoittavat ampumisen tapahtuneen aivan läheltä ja ammuttujen selkäpuolelta;

4) venäläiset ilmoittivat tapahtumasta, joka on sattunut noin klo 4:n aikaan iltapäivällä, virolaiseen rajavartiostoon vasta seuraavana aamuna;

5) pyynnöstä huolimatta ovat venäläiset kieltäytyneet tarkastamasta jälkiä jäällä kuin myös rekonstruoimasta tapahtumaa.

Näiden seikkojen perusteella on täällä tultu siihen tulokseen, että venäläiset ovat törkeästi rikkoneet rajarauhaa, valinneet kyseelliset rajavartijat uhrikseen ja vieneet heidät Viron alueelta omalle puolelleen asettaen heidät siellä konekiväärien eteen. Kyseessä katsotaan olevan yksinkertaisesti raa'an kostotoimenpiteen tapahtumasta tammikuun 19 p:nä.

Tämän käsityksen, jota vielä vahvistavat virolaisten kalastajain - tosin kaukaiset - näkemiset ja kuulemiset, on sanomalehdistö arvostelematta ja suurin otsakkein tuomut julki eikä syrjästäkatsojallekaan jääne aihetta epäillä sen kestävyyttä. Ainoa seikka, jota ainakaan toistaiseksi ei ole mitään selvyttä, on kysymys siitä, millä tavoin venäläiset ovat saaneet virolaiset rajavartijat mukaansa, houkuttellen vaiko käyttäen pakkoa. Niin toinen kuin toinenkin olettaus saattaa olla mahdollinen.

Nyt sattunut tapahtuma ei suinkaan ole ainoa ja ensimmäinen verinäytelmä virolais-venäläisellä rajavyöhykkeellä. Vuosien kuluessa on siellä sattunut montakin kahakkaa toisaalta rajavartiostolasten, toisaalta salakuljettajien ja "yliloikkarien" välillä. Niinikään ovat venäläiset usein ahdistelleet virolaisia

kalastajia, varsinkin kesäisin, vieden heidät käsiinsä saatuaan saaliineen ja pyydyksineen milloin Pihkovaan, milloin Outovaan. Mutta rajavartiastoja välillä on näihin asti vallinnut verrattain siedettävät suhteet.

Asiain näin ollen onkin määrävällä taholla tsällä kuulemani mukaan harkittu kysymystä, onko kyseellistä tapahtumaa pidettävä yksinkertaisesti verikostona vai liittyykö siihen ehkä joku pidemmälle tähtäävä tavoite. Kaiken varalta on virolaiselle rajavartiostolle ~~xxx~~ annettu ohje noudattaa toiminnassaan valppauden ohella myös varovaisuutta ja pidättyväisyyttä.

Mitä virolaisten yleiseen mielipiteeseen tulee, näyttää se ottaneen ammuttujen rajavartijain asian tavallaan omakseen. Tarttoon saapunut surusaattue on otettu vastaan kunnia-kujin ja tulisoihduin. Ruumiit aiotaan obduktion jälkeen siirtää "Vanemuksen" saliin, mihin asetetaan kunniavartio. Hautajaisten arvellaan muodostuvan suurimmiksi, mitä Tartossa koskaan on ollut. Rahankeräys vainajien omaisten ja rajavartiostolle hankittavan moottorikelkan hyväksi - mille annetaan nimi "Veltveebel Pungas" - osoittaa jo ensipäivinä tavallista suuremman myötätunnon liittyneen asiaan.

Viron hallitus, joka kokoontui ylimääräiseen istuntoon tiedon saavuttua välikohtauksesta rajalla, on päättänyt toimittaa rajavartijain hautajaiset valtion kustannuksella ja sotilaallisin kunnianosoituksin. Lisäksi on Moskovan-lähettiläälle annettu tehtäväksi esittää vakava vastalauseen tapahtuman johdosta. Tähän on syytä lisätä, että Neuvostoliiton Tallinnan-lähettiläs esitti hallituksensa vastalauseen Viron taholta tapahtuneesta rajan ylittämisestä - jo seuraavana päivänä.

Ylläesitetyn yhteydessä katson olevan syytä mainita, että rajaseudun olot ovat viime aikoina antaneet muutaikin huolestumisen aihetta. Tämän tästä on rajaseudun nuorukaisia, niiden joukossa koulupoikiakin, kaksittain ja kolmittain "loikannut" rajan yli Neuvostoliiton puolelle. Joskin monet näistä tapauksista lienevät aiheutuneet vaikeista kotioloista tai kylläntymisestä koulunkäyntiin, ovat viranomaiset valmiit panemaan ne suureksi osaksi venäläisten sanomalehtien ja radion kautta tapahtuvan kommunistisen propagandan tiliin. Vastatoimenpiteenä on sisäministeriö tänään tekemällään päätöksellä kieltänyt venäläisten sanoma- ja aikakauslehtien tuonnin Viroon. Harkinnan alaisena on sitäpaiksi toimenpiteet radion kautta tapahtuvan rajantakaisen propagandan ehkäisemiseksi.

P. J. K. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Flynnin

20/2 1938

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tallinmassa, helmikuun 20 p. 1938.

184.

4/215 Pal. 3 -38.

29/2 -38

5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen ohiesena lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 3, otsakkeella

Viro käymässä vaaleihin.

Ministeri:

T a l l i n n a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tallinna ssa 20 p:nä helmi - kuuta 19 38.

Asia: Viro käymässä
vaaleihin.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
4/215 Sal. X - 38.
23/2-38
5 C12

Täsmälleen kahden vuoden väliajan jälkeen valmistuu Viro jälleen poliittisiin vaaleihin. Ne liittyvät nyt samoin kuin v. 1936 itsenäisyyspäivän viettoon, alkaen kuluvaan kuun 24 p:nä ja jatkuen seuraavana. Kaksi vuotta sitten määrättiin vaaleissa r a h v u s k o g u n ensimmäisen kamarin kokoonpano, tällä kertaa määrätään niissä r i i g i k o g u n ensimmäisen kamarin (riigivolikogun) kokoonpano. Edellisellä kerralla rakentuivat vaalit ja niiden toimittaminen riigivaneman julkaisemiin dekreetteihin, nyt tapahtuvat ne uuden perustuslain pohjalla ja sen puitteissa.

Yhteistä molemmille vaaleille on ennen kaikkea se, että ne tapahtuvat nyt, niinkuin aikaisemminkin, "suuren hiljaisuuden merkeissä", kuten on sanottu. Hallituksen käsityksen mukaan voi siirtyminen autoritäärisestä järjestelmästä parlamentaariseen tapahtua vain asteettaisesti ja ilman "repivää vaalitaistelua." Niinmuodoin ei puolueiden osanotto vaaleihin ole enemmän muodossa kuin toisessakaan sallittu ja ehdokkaiden sekä sanomalehtien vaalitoiminnalle on sisäisen järjestyksen päällikkö (Kenpalu) asettanut varsin ahtaat rajat. Ehdokkaat voivat kylläkin - hankittuaan siihen poliisin luvan - esit-

JAKELUOHJE: **tää ohjelmansa julkisissa esittelytilaisuuksissa ja myöskin**

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tavallinen.

lentolehtisissä, mutta heidän on tällöin otettava huomioon, että he eivät arvostele voimaanastunutta perustuslakia, hallitusta ja paikallisia viranomaisia ja että he eivät käy moitiskelemaan vastaehdokkaitaan. Sanomalehdistölle annetut ohjeet eli "käskyt", kuten niitä täällä nimitetään, ovat siinä määrin yksityiskohtaiset, että lehdet eivät ole voineet tehdä mitään muuta kuin julaista vaalipiirittäin ehdokkaiden nimet, kuvat ja elämäkerralliset tiedot. Ainoa seikka, millä joku lehti on jossain määrin voinut merkitä kantansa ehdokkaiden suhteen, on havaittavissa näiden tietojen suhteellisessa runsaudessa tai niukkuudessa. Mitä taas radioon tulee, on ainoastaan eräät tunnetusti hallitusta lähellä olevat ehdokkaat saaneet käyttää sitä vaalipuheittensa välittäjänä.

Ehdokkaiden lukumäärä oli alkuaan 214. Muotovirheiden perusteella on tämä määrä korkeimman oikeuden päätöksen mukaan supistunut 208:aan. Vaaleissa tulee kilpailemaan kuitenkin vain 200 ehdokasta 72 vaalipiirissä, sillä kahdeksassa vaalipiirissä oli asetettu ainoastaan yksi ehdokas, joka vaalilain mukaan julistetaan ilman vaaleja valituksi. Näin valituksi tulleiden ehdokkaiden joukossa ovat m.m. pääministeri Benpalu ja tunnettu kirjailija Mälk. - Maaseudulla on yleensä tyydytty asettamaan 2-3 ehdokasta vaalipiirissä; kaupunkivaalipiireissä sitävästoin, etenkin Tallinnassa, vaihtelee ehdokasluku 4-5:n välillä.

Suurin piirtein katsoen jakautuvat ehdokkaat kahteen ryhmään: "kansanrintama", jonka jäsenet ovat enemmän tai vähemmän hallitusystävällisiä, ja oppositio. Sitäpaitsi on eräissä vaalipiireissä ehdokkaita, joiden poliittinen kanta on varsin epämääräinen ja joiden asettamisella on vain pyritty hajoittelemaan ääniä jonkun määrätyn ehdokkaan hyväksi. Tällaista vaalitekniikkaa väitetään nimenomaan "kansanrintaman" taholla harjoitetun.

Hallituksen jäsenistä ovat ehdokkaiksi asettuneet: pääministeri Eesnpalu, talousministeri Selter, maatalousministeri Tuupits, sosialiministeri Kask ja kulkulaitosministeri Viitak. Muista kansanrintaman huomattavammista ehdokkaista on syytä mainita Jürima, valtakunnan talousneuvoston puheenjohtaja ja valtionhoitaja Pätsin luottamusmies, prof. Uluots, rahvuskogun ent. puhemies, joka on käynyt läpi muodonvaihdoksen ja siirtynyt "vapsi"-liikkeen liepeiltä Pätsin uskollisimpien kannattajien joukkoon; ja kenraali Tönisson, josta voi sanoa jokseenkin samat sanat. Opposition ehdokkaista on ensi sijassa mainittu Jaan Tönisson, joka on pitänyt kaksi suurta vaalipuhetta Tartossa, Teemant, joka sairaudestaan huolimatta on asettunut ehdokkaaksi ja tunnetut professorit Piip ja Saral.

Erityisen suurella jännityksellä odotetaan tulosta eräästä Tarton vaalipiiristä, jossa vastaehdokkaana ovat mollemat Tönissonit, professori ja kenraali. Tällä hetkellä arvoitaan heidän mahdollisuutensa aivan yhtä suuriksi. Mielenkiintoinen tulee vaalitaistelu olemaan myös Pärnussa, jossa ministeri Kask, Pärnun ent. pormestari, ja kauppatkustaja Mitt, kuuluisa "leppymätön vapsi", ovat vastaehdokkaana; samoin myös Rakveressä, jossa ministeri Selter ja eversti Luiga, yksi rintamaliikkeen johtajia, sekä muuan "tönissonilainen" kilpailevat edustajapaikasta.

Mitkä tulevat olemaan vaalien tulokset? Tällaiseen kysymykseen ei ole helppo vastata silloinkaan, kun vaalitaistelu on täysin vapaa ja esteetön, mutta sitäkin vaikeammaksi käy vastaus silloin, kun kyseessä on "hiljaiset vaalit". Vaikeutta lisää myös se seikka, että tällä kertaa vaalipiirit ovat pienet ja nyt äänestetään miestä eikä puoluetta, jolloin paikallisiinäkökohdat saattavat olleellisesti vaikuttaa lopputulokseen.

Jos jonkunlainen heräskooppi kuitenkin on asetettava, olisin valmis sanomaan seuraavaa: kansanrintama saa vaaleissa enemmistön, ehkä huomattavankin, mutta tämä enemmistö saattaa muodostua jossain määrin heterogeeniseksi.

B. Gunnarsson

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Tallinnassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Flynninen

1/1 1938.

Talinnassa, maalisk.lp.1938

SUOMEN LÄHETYSTÖ

213.

ULKOASIAIN
5 215 Val. 38
4/3.38
5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 4, otsakkeella

^{gr}
Riivolikogun vaalit.

Ministeri:

P. Heikkinen

T a l l i n n a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tallinna ssa 1 p:nä maalis kuuta 19 38.

Asia: Riigivolikogun vaalit.

Helmikuun 24-25 p:nä tapahtuivat täällä riigivolikogun s.o. riigikogun ensimmäisen kammarin vaalit. Ne suoritettiin vain 72:ssa maan kaikkiaan 80 vaalipiiristä, sillä 8:ssa oli määrääjan kuluessa, kuten jo ajemmin olen tiedottanut, asetettu ainoastaan yksi ehdokas, joka vastaehdokkaan puuttuessa uuden vaalilain mukaan automaattisesti julistettiin valituksi.

Osanotto vaaleihin muodostui odotettua laimeammaksi. Kaikkiaan 727.000 äänioikeutetusta otti äänestykseen osaa ~~480x~~ 460.000 eli 62 %.

Kuten jo ennen vaaleja oli otaksuttavissa, on "kanssantama", jonka taakse olivat kokoontuneet nykyistä hallituumoota tukevat tai sille myötämieliset piirit, voitollisena selviytynyt vaalitaistelusta, missä sen mahdollisuuksia lisäsivät vielä eräät vaaliteknilliset seikat ja onnelliset sattumat. Tarkistettujen tulosten perusteella lähettää se riigivolikogun paikallisten enemmistöjen ehdokkaina 56 edustajaa - vaalilippujen lopullinen tarkistus tuotti sille 1 edustajan lisäksi Pärnassa - sekä lisäksi paikallisten vähemmistöjen ehdokkaina 8 edustajaa eli yhteensä 64 edustajaa. Oppositiolle jää niinmuodoin vain 16 edustajaa eli 20 % riigivolikogun jäsen-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

määrästä.

Kansanrintama kykeni viemään "läpi" kaikki huomattavat ehdokkaansa, lukuunottamatta kenraali Tõnissonia Tartossa. Varsinkin ovat ehdokkaina olleet hallituksen jäsenet, jotka olen luetellut edellisessä raportissani, huomattavin äänimäärin voittaneet vastaehdokkaansa. Korkeimman äänimäärän "kansanrintaman" ehdokkaista saavutti asianajaja Päts, valtionhoitajan poika, joka isänsä synnyinseudulla, Pärnumaalla, voitti vastaehdokkaansa 5,248 äänellä 1,591 vastaan.

Oppositio, joka oli kokoonpantu varsin heterogeenisistä aineksista, joilla keskenään ei ollut muuta yhteistä kuin kielteinen asenne nykyistä hallitusta vastaan, sai odottamattoman runsaasti ääniä, mutta suhteellisesti vähän edustajia äänten pirstoutuessa 2-3 ehdokkaan välillä. Sen hyväksi annettiin pyörein luvuin 251.000 ääntä "kansanrintaman" saadessa muodollisesti vain 209.000. Todellisten voimasuhteiden selville saamiseksi olisi opposition äänimäärästä vähennettävä "kansanrintaman" paikallisen vähemmistön 8 edustajan hyväksi annetut äänet ja lisättävä ne sekä niiden 8 vaalipiirin arvioidut äänimäärät, joissa vaaleja ei toimitettu, "kansanrintaman" saavuttamaan äänimäärään. Tämä on kuitenkin laskutoimitus siksi monella tuntemattomalla, että siihen toistaiseksi ei kukaan ole ryhtynyt.

"Kansanrintaman" varsinaiseksi tueksi osottautui maaseutu. Niinpä lähettivät riigivolikogun yksinomaan "kansanrintamalaisia" seuraavat 4 maakuntaa: Searenmaa, Pärnumaa, Viljandi ja Valk. Tartonmaan 8 edustajasta kuuluu "kansanrintamaan" 7. Oppositio esiintyi voimakkaampana taas kaupungeissa, varsinkin Tallinnassa ja Tartossa. Edellisessä annettiin "kansanrintamalle" 25.700 ja oppositiolle 43.700 ääntä molempien saadessa 6 edustajaa. Tartossa sai "kansanrintama" 7.000 ääntä, mutta ei aino-

atakaan edustajaa, oppositio taas 22.300 ääntä ja kaikki 4 edustajapaikkaa.

Korkeimmat äänimäärät saavuttivat vaaleissa opposition ehdokkaina olleet professorit Tõnisson ja Piip. Vastoin ennakkolaskelmia molempien Tõnissonien, professorin ja kenraalin, tasaväkisyydestä, saavutti edellinen 6.000 ääntä jälkimmäisen 1.600 ääntä vastaan. Piip voitti vastaehdokkaansa, asianajaja ja esteetikko Karlsonin 5900 äänellä 1400 vastaan. Muista opposition huomattavammista ehdokkaista ovat tulleet valituiksi ent. pienviljelijäpuolueen johtajat Köster ja Penno, joista viimeainittu oli viimeksi istuneen riigikogun puhemies. Sen sijaan on opposition ehdokkaina kärsineet vaalitappion eräät aikoinaan huomattavat poliitikot kuten ent. riigivanem Teemant, ent. ministerit Lattik ja Zimmermann.

Pettymystä tuottivat vaalit Lattikin ohella kaikille toisillekin pappismiehille, luvultaan 10, jotka olivat asettuneet ehdokkaiksi opposition taholla, yhtä lukuunottamatta. "Uus Eest" toteaakin tämän selvällä mielihyvällä ja jatkaa: "Tästä voi päätellä, että kansamme ei toivo, että sielunpaimen ryhtyy toimimaan politikkona. Toivottavasti ottavat pastoritkin sen vastaisuudessa huomioon eivätkä tulevaisuudessa pyri tunkeilemaan poliittisen taistelun liukkaalle pinnalle." - Tähän lienee vielä syytä lisätä, että valtionhoitaja eräessä puheessaan pari viikkoa ennen vaaleja kääntyi erityisellä jyrkkyydellä pappien vaalitoimintaa ja ehdokkaaksi asettamista vastaan.

Naisehdokkaista, joita oli neljä, ei ainoakaan saavuttanut huomattavampaa äänimäärää eikä niimmuodoin myöskään yhtään edustajapaikkaa. Vähemmistökansallisuuksista on riigivolikogussa edustettuna ainoastaan venäläiset, joilla on 3 edustajaa. - Huomattava osa valituista edustajista on jo tottunut eduskuntatyöhön: 26

on kuulunut jäsenenä riigikogunn ja 41 rahvuskogunn.

Entistä puolueyhmitystä silmälläpitäen voidaan riigivolikogussa nähdä edustajia kaikista Virossa toimineista eri puolueista. Niin on asianlaita "kansanrintaman" sisällä ja samoin sen ulkopuolella. Ulkopuolella muodostavat suurimman kokonaisuuden sosialistiset ryhmät, joista jyrkempään, "Joonaksen ryhmään", kuuluu 5 jäsentä ja sovinnollisempaan, "Johansonin ryhmään", mikä on muodostunut työläiskamarin ympärille, 2 jäsentä. Aikaisemmin niin/^{mahtavaa/}rintamamiesliikettä edustaa nyt vain 2-3 "leppymätöntä". Heikko on lukumäärältään myös keskustapuolueiden edustus, mutta se ei estäne sitä muodostumasta opposition johtavaksi voimaksi.

Mitä merkitsevät vaalien tulokset Viron valtiolliselle elämälle? Ilmeisestikään ne eivät merkitse sitä, että hallitusmuotoa koskevat erimielisyydet olisivat kertakaikkiaan ja lopullisesti saaneet ratkaisunsa, mutta ne tekevät mahdolliseksi uuden hallitusmuodon soveltuttamisen Viron valtiolliseen elämään ja avaavat kivuttoman paluutien autoritarisesta järjestelmästä ja "leijonalla ratsastamisesta." Ne takaavat myös, ellei mitään vallan erinomaista tapahdu, ryhmitykselle Päts-Laidoner johtoaseman maan asioissa pitkäksi aikaa. Lisäksi merkitsevät ne sitä, että presidentinvaalit tulevat tapahtumaan verrattain pian ja että presidentiksi saattaa tulla valituksi vain nykyinen valtionhoitaja.

P. J. Laidoner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Tallinnassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Flynninen

9/9 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Talinnassa, maalisk. 9 p.1938.

229.

6 215 Tal. 3 - 38.

12/3. 38

Ulkoasiaiministeriölle,

5 CR

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 5 otsakkeella

"Vaba Maan" lakkauttaminen.

Ministeri:

B. Kinninen

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tallinna ssa 9 p:nä maalis kuuta 19 38.

6 215 Pal. S. 38.

Asia: "Vaba Maan" lakkauttaminen.

12/3.38

5 C12

Kuluvan kuun 4 p:nä saatettiin "Vaba Maan" vastaavan toimittajan tietoon sisäministeriön päätös lehden lakkauttamisesta määräämättömäksi ajaksi. Päätöksessä sanotaan seuraavaa: "Sanomalehdessä "Vaba Maa" on jatkuvasti julkaistu pilakuvia ja pilkallisia kirjoituksia Viron kanssa ystävällisissä suhteissa olevien valtioiden päämiehistä ja johtavista henkilöistä, mikä on vahingoittanut Viron tasavallan suhteita ulkovaltoihin. Nykyinen jännittynyt poliittinen asema vaatii sanomalehdistöltä, että se ulkopoliittisia tapahtumia koskevissa lausunnoissaan noudattaa entistä enemmän kansainvälisen ystävyden ja yhteistyön asettamia vaatimuksia. Sisäministeriön julkaiseman pakollisen määräyksen no. 19 (Riigiteataja 107-1934) 4 §:n 7 momentissa on kielletty julkaisemasta ajottaisissa julkaisuissa sellaisia tietoja, kuvauksia ja kuvia, jotka voivat vahingoittaa valtion ulkopoliittisia etuja. Sanomalehti "Vaba Maan" toimittajia on ulkopoliitikamme johtajat uudistamiseen varoittaneet julkaisemasta artikkeleita ja pilakuvia, jotka saattavat asettaa ulkovaltoja, niiden valtionpäämiehiä ja valtiomiehiä huoneon valoon, mutta "Vaba Maan" toimitus on jättänyt nämä varoitukset huomiotta. Tästä syystä on

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sisäisen turvallisuuden päällikkö katsonut, että "Vaba Maa" on tietoisesti vahingoittanut Viron tasavallan ulkopolittisia etuja ja sen vuoksi päättänyt ottaen huomioon ulkoministerin kirjelmän sisäministeriölle ja nojaten suojelustilasta annetun asetuksen 9 §:n 8:een momenttiin kieltää sanomalehti "Vaba Maan" ilmestymisen."

Virallisella taholla kerrotaan kiinnitetyn huomiota varsinkin "Vaba Maan" helmikuun 22 p:n numeroon, minkä 8:nnen sivun 2 viimeistä palstaa on tavallaan omistettu Hitlerille ja Mussolinille. Pilakuvaa, jonka alla on sanat: "Surulliset mietteet. Kaksi marabuta", seuraa Emil Ludwigilta lainattuja mietteitä Hitleristä ja Mussolinista sekä molempien kuvat allekirjoituksella: "Kaksi ratasta, jotka kannattavat Berlinin-Rooman akselin päitä". - Lisäksi mainitaan, että "Vaba Maassa on usein annettu diktatuurimaita koskeville uutisille otsakkeita, jotka ovat olleet hälyyttävää tai ironista laatua ja jotka monasti ovat sanoneet enemmän kuin mitä niitä seuraava teksti olisi oikeuttanut.

Tähän tapaan selitetään ja perustellaan asiaa virallisella taholla. Toisaalta taas olen kuullut väitettävän, että nykyisen järjestelmän taholla jo kotvan oli odotettu tilaisuutta ja sopivaa aihetta toimenpiteisiin "Vaba Maata" vastaan. Sen on nimittäin katsottu - Laamanin monista hallitukselle myönteellisistä artikkeleista huolimatta - olevan selvemässä oppositioasenteessa kuin ~~mikään~~ minkään muun Viron sanomalehden. Eri-tyisestikin kerrotaan sisäministerin panneen pahakseen sen, että lehti kuluvan kuun 3 p:nä julkaisi sosialistisen riigikoguhdokkaan Gustavsonin toimitukselle osoittaman kirjelmän, missä tämä melko suorasti syytti viranomaisia erään Pärnun vaalipiirin vaalitulosten väärentämisestä. Opposition taholla ollaankin

nyt halukkaita asettamaan tämä kirjelmä kausalihteyteen "Vaba Maan" seuraavana päivänä tapahtuneen lakkautuksen kanssa. - Tähän lienee syytä lisätä, että keskusvaalilautakunta on nyttemmin todennut Gustavsonin ilmoituksen väärinkäytöksistä oikeaksi ja julistanut hänet valituksi riigikogun jäseneksi.

Mitä "Vaba Maahan" tulee, on merkittävä, että se jo useampia vuosia on niin suhteessa kuin toisessakin ollut "vasta- tuudessa". Lehden levikki, joka aikoinaan on ollut 30.000 kpl:n paikkeilla, oli kuluvan vuoden alussa supistunut 9-10.000 kpl:seen.

P. J. Kymminen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Hynninen

20/3 1938

SUOMEN LÄHETYSTÖ

266.

Tallinmassa, maalisk. 31 p. 1938.

7 216 Pal. S. 36.

22/3

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 6, otsakkeella

Puolalais-liettualaisen ristiriidan selvit-
telystä Tallinmassa.

Ministeri:

R. J. Rymin

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tallinnassa 20 p:nä maaliskuuta 1938.

7 2/6 Pal. 38.

22/3-38

Asia: Puolalais-liettualaisen ristiriidan selvittelyä Tallinnassa.

5 C12

Maaliskuun 11 p:nä sattunut vakava välikohtaus Puolan ja Liettuan välisellä rajalla - tai "demarkatiolinjalla", kuten Liettuaassa sanotaan - nostatti Puolassa tällä kertaa sellaisen mielten kiihdon, että sodanuhka Itämeren kaakkoiskulmalta on muutamia päiviä tosiasiallisesti ollut mahdollisuuksien piirissä. Selvittely siitä, mistä kaikesta tässä on ollut kysymys, kuin myös siitä, mitä kaikkea näinä päivinä on tapahtunut Varsovassa ja Kaunaksessa, ei kuulu allekirjoittaneelle, mutta siihen nähden, että ristiriidan muodollisen puolen hoito s.o. asiakirjojen vaihtaminen on tapahtunut täällä akkreditoitujen Puolan ja Liettuan lähettiläiden kautta, katson olevan syytä esittää seuraavaa.

Joko tietoisena Puolassa kasvavasta kiihtymyksestä tai joltakin taholta tulleesta painostuksesta oli Liettuan hallitus kuluvaan kuun 14 p:nä valmis ehdottamaan Puolalle neuvotteluja sattuneen välikohtauksen selvittämiseksi ja samalla toimenpiteiksi sellaisten ehkäisemiseksi vastaisuudessa "administrativisella liettualais-puolalaisella kirjalla". Saman päivän iltana esitti nimittäin Liettuan Tallinnan-lähettiläs Daide hallituksensa nimessä Puolan Tallinnan-lähettiläälle Przesmyckille

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asiakirjan, joka kuului seuraavasti:

"En relation avec l'incident qui c'est produit à la ligne administrative lithuano-polonaise en date du 11 de ce mois, j'ai l'honneur d'ordre de mon Gouvernement de porter à Votre connaissance avec prière de vouloir bien en faire communication au Gouvernement de la République Polonaise que le Gouvernement de la République de la Lithuanie propose au Gouvernement de la République de la Pologne de nommer des plénipotentiaires de deux côtés et de leur donner pour charge:

- I) de procéder à l'éclaircissement de l'incident,
- II) d'entamer les négociations en vue d'établir de commun accord les mesures susceptibles de prévenir et de régler les incidents à la ligne administrative lithuano-polonaise."

Tämän ehdotuksensa on kuulemani mukaan Liettuan hallitus, koska Puolan vastausta ei lähipäivinä kuulunut, uudistanut, vieläpä jossain määrin laveammassa muodossa, kuluvaan kuun 17 p:nä lähettiläänsä kautta Parisissa.

Seuraavan vaiheen tapahtumain kululle Tallinnassa muodosti Puolan vastaus Liettualle, minkä Przesmycki jätti Dailille kuluvaan kuun 17 p:nä klo 21. Se kuului seuraavasti:

"Par ordre de mon Gouvernement j'ai l'honneur de faire part à Votre Excellence ce que suit:

I. La proposition du Gouvernement Lithuanien en date du 14 courant ne peut pas être acceptée car elle ne donne pas de garantie suffisante en ce qui concerne la sécurité sur la frontière surtout vu les résultats négatifs de tous les essais des négociations polono-lithuaniennes fait jusqu'à présent.

II. Vu ceci le Gouvernement polonais déclare qu'il considère comme seule solution correspondante à la gravité de la

situation d'établir immédiatement de normaux rapports diplomatiques sans aucunes conditions préalables. C'est la voie unique de régler les questions de voisinage pour tout Gouvernement animé vraiment de bonne volonté d'éviter des événements dangereux pour la paix.

III. Le Gouvernement Polonais laisse au Gouvernement Lithuanien 48 heures à partir du moment de la remise de cette note, pour l'acceptation de cette proposition, en faisant connaître que les représentants diplomatiques à Kaunas et Varsovie devraient être accrédités le plus tard jusqu'au 31 mars a.crt. Jusqu'à cette date tous les entretiens de caractère technique où autres entre le Gouvernement Polonais et le Gouvernement Lithuanien devraient être poursuivis par les Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires respectifs à Tallinn.

L'échange de notes ci-inclus concernant l'établissement des rapports diplomatiques devrait avoir lieu avant l'expiration du délai mentionné de 48 heures, à Tallinn entre les Ministres de Pologne et de Lithuanie à Tallinn.

IV. La proposition sus-mentionnée ne peut être objet de discussion ni quant à la teneur ni quant à la forme - c'est une proposition ne varietur.

Le manque de réponse, ou la présentation des suppléments quelconques ou des réserves seront ~~considérés~~ considérés par le Gouvernement Polonais comme un refus.

Dans ce cas négatif le Gouvernement Polonais garantira les justes intérêts de son Etat par ses propres moyens."

Puolan vastaus merkittiä ultimatiumia. Se merkittiä lyhyesti sanoen: Liettuun oli annettava vastauksensa ~~puolalle~~ Puolalle 48 tunnin kuluessa nootin vastaanottamisesta ja tässä vastauksessaan, jota varten noottiin liittyi valmis teksti, oli

sen sitouduttava solmiamaan Puolan kanssa säännölliset diplomaattiset suhteet välittömästi ja ilman ehtoja. Pysyvä diplomaattinen edustus oli saatava aikaan ennen kuluvan kuun loppua.

Seuraava vaihe Tallinnassa oli Liettuan myönteisen ja ohjeenmukaisen vastauksen jättäminen Puolalle, mikä tapahtui Puolan lähetystössä täällä kuluvan kuun 19 p:nä klo 11,30 s.o. hyvissä ajoin ennen määräajan loppuunkulumista. Vastauksen sisällitys oli sananmukaisesti seuraava:

"Par ordre de mon Gouvernement j'ai l'honneur de faire part que le Gouvernement Lithuanien a décidé d'établir à partir d'aujourd'hui de nouveaux rapports diplomatiques entre la Lithuanie et la Pologne et dans ce but établir une Légation à Varsovie. Le Ministre de Lithuanie dûment accredité remettra ses lettres de créance à Varsovie au plus tard jusqu'au 31 mars année courante.

Le Gouvernement Lithuanien garantie de sa part à la Légation de Pologne à Kaunas les conditions de fonctionnement normal et en rapport avec ce qui garantira à partir du 31 mars année courante la possibilité de la communication directe sur terre, fluivale, aérienne, postale, télégraphique et téléphonique entre cette Légation et le Gouvernement Polonais."

Vastauksessa lyhyesti sanon taataan pysyvät diplomaattiset suhteet ja lisäksi Puolan Kaunakseen perustettavalle lähetystölle yhteys Varsovan kanssa kaikki nykyajan liikennemuodot huomioonottaen. Tämä merkinnee käytäntöön sovellettuna sitä, että Puolan ja Liettuan välillä avautuvat ennen pitkää säännölliset liikenneyhteydet niin suhteessa kuin toisessakin.

Puhuttaessa Liettuaan kohdistetusta painostuksesta on m.m. Suomen sanomalehtiin sisältynyt uutinen, että myös Latvia ja Viro osaltaan olisivat harjoittaneet painostusta Kaunaksessa Liettuan taivuttamiseksi Pudan uhkavaatimukseen. Mitä Viroon tulee, ei tämä tieto pidä paikkaansa ja Latviakin, suuresta sovitteluhalustaan huolimatta, lienee lopuksi jättäytynyt passiiviseksi.

Asiain kulusta olen tässä suhteessa kuullut seuraavaa. Puolan ulttimatumien jälkeisenä s.o. kuluvaan kuun 18 p:nä tiedusteli Latvian Tallinnan-lähettiläs välisministeri Akelilta, olisiko Viro valmis yhteiseen demarchiin Kaunaksessa Liettuan suostuttamiseksi ulttimatumissa esitettyihin vaatimuksiin. Latvian hallituksen mielestä eivät nim. nämä vaatimukset olleet aivan kohtuuttomia ja kieltäytymisen suostumisesta niihin saattoi merkitä Liettuan tuhoa ja samalla varsin vakavaa iskua koko Itämeren entente'lle. Jo rajaselkkauksien tapahduttua eli kuluvaan kuun 12 p:nä oli Latvian hallitus Kaunaksen lähettiläänsä kautta katsonut olevan syytä kehoittaa Liettuaa etsimään sille nopeaa sovinnollista selvittelyä. Ristiriidan jouduttua nykyiseen kriittilliseen vaiheeseensa olisi yhteinen esiintyminen Latvian käsityksen mukaan erittäin toivottava toimenpide.

Akelin mielestä oli kuulemani mukaan taas paras noudattaa ristiriidassa ehdotonta pidättyväisyyttä eikä mennä antamaan Liettualle neuvoja, joita se itse ei ollut halunnut. Sananpartta "kutsumaton vieras on tattaria pahempi" voitiin hänen sanainsa mukaan sovittaa tähänkin tapaukseen ja sitäkin suuremmalla syyllä kun Liettua Itämerenmaiden ystävyyssopimusta solmittaessa oli sisällyttänyt suhteensa Puolaan n.s. erikoiskysymyksiin, joissa se oli ilmoittanut menettelevänsä oman harkintansa mukaan. Viron hallituksen mielestä oli niinkuodoin odotettava Liettualta ensi askelta

asiassa ja vasta sen jälkeen ryhdyttävä antamaan sille neuvoja. - Saman käsityksen voi sanoa tulleen näkyviin myös Viron lehdistön ristiriitaa koskevissa kirjoituksissa.

P. J. Oksanen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Hynninen

19/4 1938

Talinnassa, huhtik. 20 p:nä 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

323.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8 216 Pal: 1938.		
22/4-38	?	112
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Sean täten kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 7,
otsakkeella

Suurten ratkaisujen aattona Virossa.

Ministeri: *R. K.*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

8 216 Pal. 38.

Tallinna ssa 19 p:nä huhti kuuta 19 38.

22/4-38

Asia: Suurten ratkaisujen
aaton Virossa.

5 C12

Se Viron valtiollisen elämän syvälinen uudistus, min-
kä ryhmä Päts-Laidoner nelisen vuotta sitten asetti ohjelmak-
seen ja mikä vuosien kuluessa sai yhä kiinteämmät muodot,
on nyt joutumassa toteutumisensa viimeiseen vaiheeseen. Vielä
muutama päivä ja todennäköisesti kaikki uuden valtiosäännön
edellyttämät elimet ovat määrätty ja ryhtyneet täyttämään teh-
täviään.

Kuluvan kuun 21 p:nä kokoontuu hiljan valittu riigi-
kogu ja samalla tapahtuu sen molempien kamarien, riigivoli-
kogun ja riiginöukogun puhemiehistön vaalit. Samana päivänä
jättää nykyinen hallitus paikkansa valtionhoitajan käytettäväk-
si. Kahden päivän kuluttua tästä eli kuluvan kuun 23 p:nä
kokoontuvat riigikogun molemmat kamarit ja itsehallintojen
edustajat, yhteensä 240 henkilöä, asettamaan ehdokkaita tasa-
vallan presidentinvirkaan. Jos jokainen näistä kolmesta laitok-
sesta asettaa saman ehdokkaan, tapahtuu vaali jo seuraavana
eli kuluvan kuun 24 p:nä. Jos asetettu ehdokas saa tällöin
vähintään 144 ääntä 3/5 yhteisestä äänimäärästä, julistetaan
hänet valituksi ja hän astuu virkaansa jo seuraavana päi-
vänä.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi

ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Kamarien puhemiesehdokkaista on verrattain vähän kuullut puhuttavan. Riigivolikogun s.o. ensimmäisen kamarin mahdollisena puhemiehenä mainitaan ensi sijassa prof. Uluots, joka oli myös rahvuskogun vastaavan kamarin puhemies. Toisen kamarin puhemies-
 hydestä tullevat ennakkotietojen mukaan kilpailemaan ent. kaup-
 paministeri Pung, valtionhoitaja Pätsin lanko, ja kenraali Soots.
 Molemmat olivat vuosi sitten ehdokkaina myös rahvuskogun toisen
 kamarin puhemieheksi, edellisen voittaessa 1 äänen enemmistöllä.
 Pungin vaalivoitto on kaikesta päättäen nytkin varma.

Uuden hallituksen mahdollisena muodostajana mainitaan nyk.
 pääministeri Eenpalu, prof. Uluots ja agronomi Jürima, valtion-
 hoitaja Pätsin ehkä läheisin luottamusmies. Uskoipa valitta
 presidentti hallituksen muodostamisen jollekin näistä tai jolle-
 kin muulle, todennäköistä kuitenkin on, että nykyinen hallitus
 tulee muodostamaan uuden hallituksen varsinaisen rungon. Välis-
 ministeri Akel on tosin viimeaikoina mielellään puhunut siitä,
 että hänen aikansa on jo siirtynyt vanhuuden lepoon, mutta tus-
 kinpa hän kuitenkin kieltäytynee, jos häneen vedotaan. Oikeus-
 ministeri Müllerin siirtymistä korkeimman oikeuden jäseneksi pi-
 detään sen sijaan miltei selvänä asiana.

Mitä presidentin vaaliin tulee, voi se käsittääkseni pää-
 tyä ainoastaan yhteen tulokseen: Viron ensimmäiseksi presidentik-
 si valitaan nyk. valtionhoitaja Päts. Jos opposition taholla
 asetetaan oma ehdokas, mistä tällä hetkellä vielä ei ole sel-
 vyyttä, jää se vain mielenosoitukselliseksi eleeksi.

P. J. K...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Flynninen

25/4 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Talinnassa, huhtikuun 25 p.1928.

338.

9 / 216 Pal. s. 28.

27/4-28

Ulkoasiainministeriölle,

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 8, otsakkeella

Latvian rahaministerin käynnistä Tallinnassa.

Ministeri:

P. Kymminen

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Tallinna ssa 25 p:nä huhti kuuta 19 38.

9/211 Sal. 8-38.
27/4-38

Asia: Latvian rahaministerin
käynti Tallinnassa.

5 C12

Kuluvan kuun 23 p:nä saapui Tallinnaan epäviralliselle käynnille Latvian rahaministeri Ekis, viipyen täällä seuraavaan päivään. Aikaisemman suunnitelman mukaan olisi Ekisin matka ulottunut vain Tarttoon, jonne talousministeri Selter olisi matkustanut häntä tapaamaan, mutta presidenttivaali sitoi Selterin Tallinnaan, joten tapaaminen oli järjestettävä täällä.

Ekisin saapussa sisältyi "Pävaleht'iin" seuraava talousministeriön antama puolivirallinen uutinen: "Ulkomaankauppapireissä asetetaan ministeri Ekisin käynti, joskin se on epävirallinen, yhteyteen Latvian-Viron kaupallisten suhteiden järjestelyn kanssa. Viron-Latvian kauppasopimuksen voimassaolo päättyy toukokuun 15 (13) p:nä. Tähänastiset yritykset sopimuksen uudistamiseksi ovat jääneet tuloksetta. Samaan aikaan on liittolaisten välinen kauppavaihto oleellisesti supistunut. Kauppavaihtomme noustessa Suomen kanssa 2 miljoonaa kruunuun, on se Latvian kanssa jäänyt vain $\frac{1}{2}$ miljoonaa kruunuun. Lattien clearing-saldo on Eesti Pankissa kuitenkin uudelleen lisääntynyt. Pidetään mahdollisena, että Latvian rahaministeri Ekis ja talousministeri Selterin kesken syntyy kauppasopimuksen uudistamismahdollisuuksista ajatuksenvaihto, mikä voi luoda tarvittavan pohjan virallisille neu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

votteluille. Millaisia mahdollisuuksia tässä suhteessa avautuu, siitä on vielä vaikea mitään sanoa. Viro irtisanoi kauppasopimuksen Latvian kanssa viime syksynä, koska oli osottautunut mahdottomaksi kehittää sen pohjalla mitään normaalista kauppavaihtoa."

Keskustelujen kulusta Ekisin ja Selterin kesken olen saanut kuulla seuraavaa.

Ekis oli aluksi vakavasti valittanut sitä, että viime kesänä tapahtuneet neuvottelut olivat jääneet johtamatta tulokseen. Hänen oli kuitenkin mielestään vaikea ajatella sellaista mahdollisuutta, että liittolaismaat eivät voisi sovinnollisesti järjestää taloudellisia suhteitaan ja että niiden kesken ei olisi olemassa edes kauppasopimusta. Latvian hallitus oli puolestaan valmis tekemään kaiken voitavansa uuden kauppasopimuksen aikaansaamiseksi, mutta koska siihen tuskin päästäisiin ennen toukokuun 13 päivää, olisi nykyinen sopimus uudistettava vaikkapa kunkaudeksi. Samalla halusi hän tietää, olisiko Viro taipuvainen tekemään joitakin esityksiä Suomelle Suomen-Viron lisäkauppasopimukseen sisältyvän balttilaisen klausulin poistamiseksi tai ainakin sen rajoittamiseksi.

Selter puolestaan oli kertojani mukaan lausunut pitävänsä Suomen-Viron lisäkauppasopimusta siksi huomattavana säävutuksena, että hän ei tahtonut sitä millään muotoa käydä vaarantamaan. Hänen arvelunsa mukaan Suomi ei myöskään suosittuisi mihinkään myönnytyksiin kyseellisessä suhteessa, vaan antaisi, kuten viime syyskuussa, esityksiin kielteisen vastauksen. Muissa suhteissa oli Viro valmis tekemään voitavansa uuden Viron-Latvian kauppasopimuksen aikaansaamiseksi ja keskinäisten taloudellisten suhteiden vahvistamiseksi.

Keskustelujen varsinaisena lopputuloksena on merkittävä, että Selter matkustaa toukokuun alkupäivinä yksityiskohdaisia neuvotteluja varten Riikaan ja että nykyistä Viron-Latvian kauppasopimusta pidennetään kuukaudella tai parilla.

P. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Sjönnin

26/4 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Talinnassa, huhtik. 26 p:nä 1938.

354.

10/216 Tal. S. 38.

2874-38
Ulkoasiainministeriölle,

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 9, otsakkeella

Viro valinnut ensimmäisen presidenttinsä.

Ministeri: *B. K.*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Tallinna ssa 26 p:nä huhti kuuta 1938.

Asia: Viro valinnut ensimmäisen presidenttinsä.

10/216 Val. S. JY.

2874-38 3

5 C12

Tuloksena kahtena peräkkäisenä päivänä, kuluvaan kuun 23 ja 24:tenä, tapahtuneista vaalitoimituksista on Viro saanut ensimmäisen presidenttinsä.

Ensinmainittu päivä oli varattu ehdokkaiden asettamiselle, minkä uuden hallitusmuodon mukaan on tapahtava erikseen kussakin kolmessa vaaleihin osaaottavista laitoksista: riigikogun ensimmäisessä ja toisessa kamarissa sekä kunnallisen itsehallinnon edustajakokouksessa. Siinä tapauksessa, että nämä kaikki asetuisivat kannattamaan samaa ehdokasta, oli vaalin toimittaminen välittömästi mahdollinen.

Auspiciot olivat tässä suhteessa poikkeuksellisen hyvät ja tulokset vastasivat myös niitä täydellisesti. Ensimmäisessä kamarissa annettiin valtionhoitaja Pätsin hyväksi 65 ääntä ja prof. Jaan Tõnis-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkosisainministeriön tiedoituksiin.

sonin hyväksi 14 ääntä.^{x)} Toisessa kamarissa annettiin Pätsin ehdokkuuden puolesta 36 ääntä, jotapaitsi jätettiin 2 tyhjää äänestyslippua. Kunnallisen itsehallinnon edustajien kokouksesta oli tuloksena 113 ääntä Pätsin hyväksi ja 5 tyhjää äänestyslippua.

Asiain näin ollen voitiin seuraavaksi päiväksi järjestää vaalielimien yhteinen kokous, missä asetetun ehdokkaan oli hallitusmuodon mukaan saatava vähintään 3/5 annetuista äänistä eli 144 ääntä tullakseen valituksi. Hänen hyväkseen annettiin 219 ääntä - samalla jätettiin 19 tyhjää vaalilippua - ja vaalikokouksen puheenjohtaja saattoi julistaa valtionhoitaja Pätsin tulleen valituksi Viron tasavallan presidentiksi. Vaalitulos julaistiin pyhäpäivästä huolimatta välittömästi "Riigi Teatajassa" ja iltapäivällä saattoi vastavalittu presidentti vannoa virkavalansa ja astua virkaansa. Sanainsa mukaan hän saattoi viettää "valtiollisen toimintansa onnellisinta ja riemuisinta päivää."

x

Konstantin Pätsiin voidaan syyllä sovittaa mainesana "bien mérite de la patrie". Hän on mitä oleellisimmin vaikuttanut Viron tasavallan syntyyn ja sen myöhempään kehitykseen. Hän on Viron ensimmäinen

-
- x) Sivumennen lienee syytä mainita, että puhemies Uluots, koska Tõnissonin ehdokkuutta esitettäessä ei samalla jätetty selvitystä ehdokkaan iästä ja kotipaikasta - Uluots ja Tõnisson ovat virkaveljiä Tartossa - päätti alistaa puhemiehistön harkintaan kysymyksen siitä, oliko ehdokkuutta otettava ollelleen huomioon. Puhemiehistön päätös oli kuitenkin myönteinen. Se ei tahtomut "ottaa asiaa kirjaimellisesti", vaan oli ilmoituksensa mukaan hankkinut itse puuttuvat tiedot.

riigivanem ja hän on kahdeksan eri kertaa saanut tehtäväkseen muodostaa hallituksen. Toiminnassaan hän on lujotteinen, ehkäpä häikäilemätönkin, ja luottaa lujasti onnelliseen tähteensä. Useammin kuin kerran on hän elämässään pannut vaakalaudalle täyden panoksen ja aina onnellisesti selviytynyt. Joka tapauksessa on tunnustettava, että ainoastaan hän, yhdessä Laidonerin kanssa, kykeni asettamaan sulun rintamamiesliikkeelle ja aikaansaamaan sen syvälle tunkevan muutoksen Viron poliittisessa elämässä, mikä siinä viimeisen neljän vuoden aikana on tapahtunut.

Niiden syiden lisäksi, jotka puhuivat monien mielestä hänen vaalinsa puolesta, on vielä mainittava, että hän jo Viron itsenäisyyden alkuvuosina yhtenä ensimmäisistä käsitti presidentti-institution välttämättömyyden Viron valtiorakenteelle ja ryhtyi tekemään propagandaa sen hyväksi. Niinikään on katsottu eräällä taholla oppositiotakin luonnolliseksi, että se mies, jota on pidettävä uuden hallitusmuodon isänä - se on sanan täydessä mielessä lex Päts - saa ylimmässä asteessa sovelluttaa sitä käytäntöön.

Monet merkit viittaavat siihen, että valittu presidentti tulee käyttämään valtuuksiaan sovinnollisessa ja kokoavassa mielessä. Siitä ovat ennen kaikkea todistuksena armahdukset itsenäisyyspäivän yhteydessä, eräiden "vapsien" ottaminen uudelleen valtion palvelukseen - m.m. on "vapsien" manifestissa mainittu ja vankilassa istunut tri Sammul, välisministeriön sanomalehtiosaston ent. päällikkö, otettu uudelleen välisministeriön palvelukseen - ja riigikogulle sen kokoontuessa jätetty amnestiaesitys,

joka sulkee piiriinsä niinhyvin "vapsit" kuin kommunistitkin. Vanhana taistelujen miehenä presidentti Päts tuntee taidon tehdä vastustajistaan kannattajia ja käsittää myös valtakunnan sisäisen rauhan ja eheyden merkityksen.

P. J. Päts

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Tallinnassa olevan lahetetyksi raportti n:o 10.

v. a. Asiamiehenä Kristinen

10/5 1938.

Tallinnassa, toukokuun 10 p. 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

438.

11 216 Val. S-38.
4/5-38
5 C12

✓
Ulkoasiainministeriölle,

Saan täten kunnioittaen oheisena lähettää Ulkoasiainministeriölle Tallinnan lähetystön tiedotuksen no. 10, otsakkeella

Viron hallituksen uusiminen.

V.a. asioinnoittaja:

M. K. K.

T a l l i n n a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Tallinna ssa 10 p:nä touko kuuta 19 38. 11 216 Sal. 38.

Asia: Viron hallituksen
uusiminen.

4/5-38
5 C12

Riigikogun kokoontuessa viime huhtikuun 21 päivänä jätti nykyinen 4½ vuotta vallassa ollut hallitus eronpyyntönsä, mutta valtionhoitaja-presidentti pyysi sen toistaiseksi jäämään paikoilleen. Varsinaiset neuvottelut uuden hallituksen muodostamiseksi alkoivat vasta presidentin vaalien s.o. huhtikuun 25 päivän jälkeen. Presidentti Päts selvitteli ensin riigivolikogun ja riiginöukogun edustajien kanssa pohjaa hallituksen muodostamiselle ja antoi sitten toukokuun 4 päivänä Benpalulle tehtäväksi muodostaa ministeristö. Viimeksi mainittu onnistuikin tehtävässään ja toukokuun 9 päivänä presidentti vahvisti hänen esittämänsä hallituslistan, joka on seuraava:

Pääministeri K. Benpalu
ulkoministeri K. Selter
talousministeri L. Sepp
sisäministeri R. Veermaa
opetusministeri A. Jaakson
maatalousministeri A. Tupits
kulkulaitosministeri N. Viitak

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sotaministeri P. Lill
 sosialiministeri O. Kesk
 oikeusministeri A. Assor.

Ylläolevaa hallituslistaa tarkastellessa huomaamme, että tässä oikeastaan ei olekaan ollut kysymys uuden hallituksen muodostamisesta, vaan edellisen hallituksen uusimisesta, sillä edellisen hallituksen 6 ministeriä, pää-, opetus-, maatalous-, kulkulaitos-, sota- ja sosialiministerit ovat jääneet paikoilleen ja tähänastinen talousministeri Selter on taas siirtynyt ulkoministeriksi. Edellisen hallituksen jäsenistä ovat jääneet pois ulkoministeri Fr. Akel ja oikeusministeri J. Müller. Edelliselle tuli hallituksesta pois jääminen odottamatta, sillä hän vakuutteli esim. min. Munters'ille tämän läpimatkalla Tallinnan kautta Helsinkiin, ettei suurempia muutoksia hallituksessa tapahtu, ja vielä viime viikolla suunnitteli virallista vierailumatkaansa toukokuun lopulla Suomeen, jälkimäisen eroamisesta taas on ollut jo kauemman aikaa puhetta hallituspöytäkirjoissa. Näin ollen ministeri Akel, jota pidetään jo liian vanhana (synt. v.1871), joutuu eläkkeelle.

Pääministeri Eenpalu tunnettuna ja kokeneena valtiomiehenä ja hänen vanhat työtoverinsa uusitussa hallituksessa eivät kaivanne esittelyä. Uusina miehinä ministeriössä esiintyvät talousministeri L. Sepp, sisäministeri R. Veermaa ja oikeusministeri A. Assor, joiden aikaisemmasta toiminnasta katson tarpeelliseksi tässä yhteydessä mainita seuraavaa:

Talousministeri Leo Sepp, joka on synt. v.1892, päätti Riian polyteknillisen opiston v. 1914; otti osaa

Viron vapaussotaan; v. 1921 "Eesti Pank" in johtaja; rahaministerinä eri hallituksissa vv. 1924-27; pani toimeen Viron rahareformin v. 1927; vv. 1928-30 "Kommerts Pank" in johtajana; v. 1933-35 "O/Y Baltilaisen puuvillakehräämön ja kutomatehtaan" johtajana ja viimeiset 3 vuotta hän on toiminut johtajana Riiasa "Rigas Manufaktura"-yhtiössä virolaisten osakkeenomistajien edustajana.

Sisäministeri Richard Veermaa (ent. Vreeman), synt. 1901; lopettanut v. 1926 opintonsa Tarton yliopiston lainopillisessa tiedekunnassa; harjoittanut asianajajan toimintaa Võrussa; vuonna 1926 valittu edustajaksi riigikoguun; vuonna 1935 nimitetty poliisipäähallinnon johtajaksi, jossa toimessa ollut tähän asti.

Oikeusministeri Albert Assor, synt. v. 1895; suorittanut tutkintonsa Tarton yliopiston lainopillisessa tiedekunnassa; toiminut v:sta 1922 tuomarinviroissa, kuten prokuraattorin apulaisena Tarton piirioikeudessa; v:sta 1926 apellatio-oikeuden prokuraattorin vanhempana apulaisena ja v:sta 1933 saman oikeuden v.t. prokuraattorina.

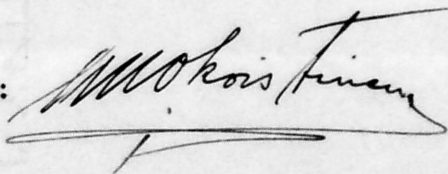
Ennepalun hallituksen 10 jäsenestä on puolet riigikogun edustajia ja sen kansanrintamaryhmästä, puolet ulkopuolelta. Oppositiolla ei ole ainoatakaan edustajaa hallituksessa. Parlamenttaariselta kannalta katsoen voisi nimittää tätä hallitusta "työministeristöksi" kuten oli sen edeltäjäkin. Ensimmäinen vaikutelma ministeristöstä, kuten kirjoittaa hallituksen äänenkannattaja "Uus Eesti" (n:o 127 9/5 - 38), on se, että se on "kokemusten miesten hallitus." Kaikilla ministereillä, lukuunottamatta Selteriä ulkoministerinä, on takanaan lyhempi tai pitempi kokemus

ja asiantuntemus alallaan. Uusitulla hallituksella on myös tarpeellinen kontinueetti edelliseen ylimenokauden hallitukseen, mikä takaa rauhallisen, luovan rakennustyön jatkumisen.

Kun tämä ministeristö on uuden perustuslain mukaan valittu ensimmäinen hallitus, niin vaaditaan siltä kaukonäköisyyttä ja hyvää vaistoa, jotta se osaisi löytää oikean tien uusissa olosuhteissa.

Tällä haavaa ei ole tietoa, esittääkö uusittu hallitus ohjelmaluonnoksensa riigikogulle vai ei, mutta yleensä asiantuntevissa piireissä uskotaan, ettei nykyinen hallituksen rekonstruointi aiheuta sen enempää sisä- kuin ulkopoliittistakaan suunnanmuutosta Virossa.

V.a. asiantuntija:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 11.

Ministeri Hyvärinen.

25/5 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

497.

Talinnassa, toukokuun 25 p:nä 1938.

12/216 var.	38
28/5.38	
<i>J. C. R.</i>	

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no.
11, otsakkeella

Väittelyä Viron Inkerin kouluoloista.

Ministeri: *B. Holmberg*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Tallinna ssa 25 p:nä touko kuuta 19 38.

Asia: Väittelyä Viron Inkerin
kouluoloista.

12/216 no. 38	
28/5.38	3
5	C12

"Ajan Suunnan" kuluvaan kuun 19 p:n numeroon sisältyy pääkirjoituksen paikalla "ikäviä uutisia Bestin Inkeristä". Kirjoituksessa käsitellään ensinnäkin Kullankylän kansakoulun oloja ja väitetään, että koulun opettajattaren on onnistunut viedä asiat niin pitkälle, että koulussa, jonka pitäisi olla suomenkielinen, suomenkielen opituntien ohella vain uskontoa opetetaan suomeksi. Lisäksi tietää lehti kertoa, että "Inkeri-Seura" on saanut havaita olevansa vironomaisten silmätikkuna ja että moni kansallismielinen inkeriläinen on aivan viime kuukausina katsonut parhaaksi siirtyä kotiseudultaan muualle Viroon. Lyhyesti: jotain on jälleen Inkerissä vinossa. - Vastaavia väitteitä ja vastaavaan aikaan on esittänyt myös pieni inkeriläis-suomalainen julkaisu "Sanaseppä", joka puhuu suorastaan "terrorista Kullankylän alkeiskoulussa."

Näihin kirjoituksiin ovat samanaikaisesti (24/5) vastanneet sekä "Uus Eesti" että "Päevaleht", viimemainittu kuulemani mukaan siihen erityisesti inspiroituna. "Uus Eesti" puolestaan katsoo "Ajan Suunnan" kirjoituksen mer-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 1.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kitsevän tarkoituksellista riidan haastamista, pyrkimystä vi-
rittää juonittelujen lankoja Viron Inkeriin. "Mitä tulee Kul-
lankylän kouluun, niin on Viro sen suhteen ei ainoastaan
täyttänyt vaan vieläpä ylittänytkin kulttuurisopimuksen vaati-
mukset." Kyseellisessä koulussa ei ole edes kulttuurisopimuk-
sen edellyttämää minimimäärää s.o. 20 suomenkielistä oppilas-
ta, mutta siitä huolimatta pidetään koulu toiminnassa ja
opetus tapahtuu suomenkielellä. "Ajan Suunnan" kirjoitus on
niinmuodoin leimattava "toistuvaksi yritykseksi saada aikaan
soraääniä Viron ja Suomen välisiin hyviin suhteisiin."

"Pävaleht" vastaa etupäässä "Sanasepälle". Se nä-
kee viimeksimainitun kirjoituksissa vain aiheetonta hyökkäyshalua,
mikä rakentuu samalle tunnepohjalle, mikä aikoinaan johti suo-
men- ja venäjänmielisten inkeriläisten välienselvittelyssä puu-
kotuksiin, vieläpä murhiinkin. "Nyt nähtävästi halutaan alot-
taa uutta hyökkäystä, mikä on entistä laajakantoisempi, koska
nyt sanoja valitsematta hyökätään koululaitoksemme johdon kimp-
puun syyttäen sitä inkeriläisten virolaisuttamisesta. On kyllä-
kin totta, että Kullankylän koululle lähetettyjä oppikirjoja
ei opetuksessa ole käytetty, mutta se johtuu yksinkertaisesti
siitä, että ne eivät ole virolaisen opetuskaavan mukaisia." Lehti
vaatii tarkkaa tutkimusta toimeenpantavaksi, mutta on
puolestaan vakuutettu, että tri Heporaudan viime talvena haas-
tattelussaan esittämä optimistinen käsitys vastaa tosiasialli-
sesti kouluoloja Inkerissä.

X

Opetusministeri Jaakson, jota tavatessani otin pu-
heeksi edelläesittämäni lehtien kirjoittelun, valitti, että on
olemassa sekä Suomessa että Virossa henkilöitä, joille on

mieluista häiritä ja asettaa esteitä suomalais-virolaisten suhteiden myönteiselle kehitykselle, mille nimenomaan kulttuurisopimus on antanut voimakkaan sysäyksen. Hän puolestaan oli valmis tekemään kaikkensa, että Viro täyttäisi kaiken sen, mitä sopimus siltä edellyttää, ja enemmänkin, mikäli mahdollista. Kullankylän suomalaisen koulun olemassaolo - huolimatta minimirajan alittavasta oppilasmäärästä - on siitä jo todistuksena.

Saadakseen täyden selvyuden kiistanalaisista asioista oli hän päättänyt kutsua kuulusteltavakseen Tallinnaan kysellisen koulun johtajan, "Inkeri-Seuran" puheenjohtajan sekä piiripäällikön. Jos tällöin osoittautuu, että koulun opettajat on menetellyt virheellisesti ja vastoin ohjeita, siirretään hänet viipymättä toisaalle. Piiripäällikkö saa joka tapauksessa kehottuksen valvoa, että inkeriläisten kansallisia harrastuksia, mikäli ne pysyvät lojalisuuden rajoissa, ei millään tavoin vaikeuteta.

P. J. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talimassa olevan lähetysten rap. n:o 12.

Ministeri Hyytiäinen.

26/5 1938.

Talinnassa, toukokuun 26 p:nä 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

501.

13 216 ae 38
28/5.38

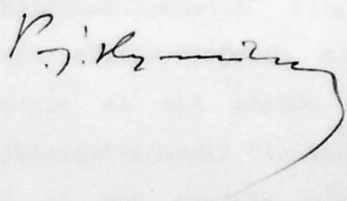
Ulkoasiainministeriölle,

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 12 otsakkeella

Eenpalun hallituksen ohjelma.

Ministeri:

T a l l i n n a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Tallinna ssa 26 p:nä touko kuuta 19 38.

19 216/38 38

Asia: Eenpalun hallituksen
ohjelma.

28/5.38
5 C12

Muodostettuaan hallituksensa ilmoitti pääministeri Eenpalu antavansa myöhemmin selostuksen "niistä suuntaviivoista, joita hallitus tulee toiminnassaan noudattamaan." Kolmatta viikkoa kestäneen odotusajan jälkeen tämä vihdoinkin kuluvaan kuun 24 p:nä tapahtuikin sekä ensimmäisessä että toisessa kamarissa.

Tällä pitkällä odotusajalla katsotaan hänen jo tahtoneen alleviivata hallituksen "riippumattomuutta" riigikogusta. Enemmäksi vakuudeksi hän nyt esittäytyessään molemmille kamareille selitti, että kyseessä ei ole mikään tavannukainen hallitusjulistus, vaan yksinkertaisesti "tiedonanto" hallituksen suunnitelmista, jota ei voi seurata mikään keskustelu eikä arvostelu ja vielä vähemmän kysymys luottamus- tai epäluottamuslauseesta hallitukselle.

Lukuisissa viime vuosina pitämissään puheissa ja käyttämissään sananvuoroissa on Eenpalu tavallisesti lähtenyt määrätyltä ideologiselta pohjalta, mikä elävästi on muistuttanut eteläisiä autoritärisiä esikuvia. Sama oli asia laita tälläkin kertaa. "Tiedonanto", jonka lukeminen kesti kolmatta tuntia, ja jonka ensi osa muodostui eloge'ksi

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Pätsille ja Laidonerille, rakentui yhteiskunnallis-polittiseksi selvittelyksi, mikä kosketteli, kuten ennen sanottiin, "kaikkia asioita ja joitakin muita." Siinä puhuttiin m.m. eduskunnan ja hallituksen keskinäisistä suhteista, puolue- ja luokkataisteluista, kansalaisoikeuksista, virolaisuuden tehtävistä, syntyväisyyden edistämisestä, maahengen lujittamisesta, maaseudun sähköistamisestä, sosialisesta uudistustyöstä, pyhäpäivä- ja yörauhan turvaamisesta, puolustusvoimain vahvistamisesta, tieteistä ja taiteista, ulkopolittisista suhteista, lain säädännön tehtävistä ja hallituksen tahtolta annettavista 46 lakiesityksestä.

Muodostamansa hallituksen lähimmäksi tehtäväksi katsoi pääministeri uuden hallitusmuodon säännösten voimaan saattamisen valtioelämän eri aloilla. Hallitusta ei ole suinkaan pidettävä minään työministeriönä, vaan "polittisesti aktiivisena hallituksena" sekä myöskin "kansallisena hallituksena" kuin myös "sosialisena hallituksena". Suhteissaan kansalaisiin ja kansalaisjärjestöihin ei hallitus pidä millään muotoa selviönä, että niiden on parlamenttarismin nimessä jakauduttava puolue- tai luokkapolittisiin ryhmityksiin. Missään tapauksessa ei tässä suhteessa ole kiirehdittävä, sillä "meillä on vielä aikaa."

Erityistä huomiota ilmoitti pääministeri hallituksen tulevan osoittamaan maatalouden tarpeille ja vaatimuksille sekä oikean maahengen herättämiselle. "Maahenki ei ole mikään mielikuvitelma, vaan se on henkinen olento, mikä yhteydessään siirtävään multaan ja elävään luontoon on Viron ikuisuuden kannattaja." Maatalouden kaipaamien pääomien hankkimiseksi on ainakin aluksi kiinnitettävä huomiota teollisuuteen ja meri-

liikenteeseen, joissa rahan kiertokulku on nopeampi, mutta samalla on pääoman sijoittamiseksi maaseudulla "ovet pidettävä auki."

Rauhaton ajankohta oli omiaan vaatimaan maan puolustuslaitoksen vahvistamista. Nimenomaan oli maan sotatarve-teollisuutta kehitettävä. "Hallituksen mielestä ei myöskään ole tullut hetki, jolloin ylipääällikkö voisi jättää valtuuksensa maan puolustuksen ja sisäisen järjestyksen johtajana. Työ on vasta puolessa ja aika vaatii varovaisuutta."

Mitä Viron ulkopolitikkaan tulee, lausuttiin "tiedonannossa" siitä seuraavaa: Ulkopolittinen suunta on pysynyt samana koko itsenäisyysajan. Edelleen jää ulkopolitikkamme perusteeksi vakava pyrkimys säilyttää rauha, mikä yksin voi edistää kansojen onnea ja kehitystä. Tästä johtuu meidän ainainen halumme kehittää suhteitamme kaikkiin maihin hyvässä naapurihengessä. Yhteistyömme liittolaisvaltio Latvian kanssa samoin kuin yhteistyö Viron-Latvian-Liettuan sopimuksen pohjalla on vahvistumassa, ystävällinen suhde Suomeen on menestyksellisesti kehittynyt ja käynyt läheisemmäksi, perinteellinen ystävyys Puolaan yhä syvenee. Polittiset, taloudelliset ja kulttuurisuhteemme muihin maihin ovat myös hyvät. Tasavallan hallitus haluaa ulkopolitiikan alalla jatkaa tähän asti käytyä tietä, kehittää normaalisia ja moitteettomia suhteita kaikkiin valtioihin riippumatta siitä, millainen sisäinen järjestys niissä vallitsee ja millaiset niiden keskinäiset suhteet ovat!"

X

Sille, joka viime vuosien kuluessa on seurannut Eanpalun toimintaa ja hänen eri tilaisuuksissa lausumiaan ajatuksia, ei "tiedonannossa" ole paljoakaan uutta. Asiain hoito

tulee kaikessa oleellisessa jatkumaan entisissä merkeissä. Lyhyesti: "Äkkikäänteitä ei tule," käyttäkseni "Rahvalehti'in" "tiedonannolle" antamaa otsaketta.

R. J. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Tallinnassa olevan lähetystön raportti n:o 13.

v.a. Asiantuntija Kristina

16/6 1958.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

553.

Talinnassa, kesäk. 16 p:nä 1938.

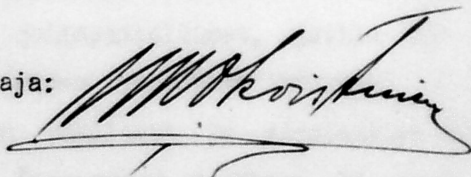
14/217 J. a. 38	
18/6-38	18
5	C/2

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedotuksen no. 13, otsakkeella

Puolan ulkoministerin J. Beck'in vierailu Virossa.

V.a.Asiainhoitaja:

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Tallinnassa 16 p:nä kesä kuuta 19 38.

Asia: Puolan ulkoministerin
J. Beck'in vierailu Virossa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
14/217 Sal. 1938		
18/6-38	7	12
5	CM	

Puolan ulkoasiainministeri, eversti J. Beck vieraili kuluvan kesäkuun 13-15 p:nä Virossa, mistä tapahtumasta pyydän esittää seuraavaa:

Vierailuohjelma oli laadittu sen vakiintuneen kaavan mukaisesti, mitä Virossa ulkoministerikäynteihin sovelletaan. Siihen kuului saapumispäivänä, kesäkuun 13 p:nä klo 20 ulkoministeri K. Selterin juhlapäivälliset, joilla oli läsnä hallituksen jäsenet, sotaväen päällikkö kenraali J. Laidoner, ulkovaltain lähetystöjen päälliköt ja virolaisten seurapiirien edustajat naisineen. Seuraavana kesäkuun 14 p:nä vastaan otti presidentti K. Päts autoissa Tallinnasta saapuneen vieraan ja hänen seurueensa Orun linnassa, jossa klo 14,15 tarjottiin lounas. Lounaan jälkeen tapahtui paluu Tallinaan erikoisjunassa, joka pysähtyi Kiviölin asemalla, missä lukuisat puolalaiset kaivostyöläiset tervehtivät sydämellisesti maansa ulkoministeriä. Toisen vierailupäivän illan vietti ministeri Beck Puolan tšekäläisessä lähetystössä. Kesäkuun 15 p:nä klo 12 päivällä läksi ministeri Beck paluumatkalle Varsovaan samalla "Lot"-yhtiön erikoislentokoneella, jolla hän

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

oli saapumtkin. Kesäkuun 14 p:nä oli molemmilla ulkoministereillä tilaisuus pitempään ajatustenvaihtoon maitten välisistä kysymyksistä automatkalla Tallinnasta Oruun, lounaan jälkeen Orun linnassa ja paluumatkalla junassa Tallinnaan.

Puheena oleva vierailu, jota on pidettävä vastavierailuna ent. ulkoministeri Akelin vierailumatkaan Varsovaan syksyllä v. 1937, tapahtui täysin molemminpuolisen ystävyden ilmapiirissä. Puolalaiset sanomalehdet, kuten "Gazeta Polska" ja "Dobry Wieczor" kirjoittivat pääkirjoituksissaan tämän vierailun johdosta erittäin mairittelevassa sävyssä Virosta lausuen m.m. että "Viro on Puolan rakkain naapuri ja parhain ystävä."

Myöskin Viron sanomalehdistö on kirjoittanut yhtä ystävällisessä hengessä Puolasta ja sen etevästä ulkoministeristä. Niinpä virolainen lehti "Uus Eesti" (n:o 160 13/6-38) pitkässä pääkirjoituksessaan mainitsee, että "Puolan ulkopoliitiikka, jota on yhtämittaisesti ja erittäin taidokkaasti johtanut yli 7 vuotta ministeri Beck, on ollut kautta vuosien suoraviivaista ja selvää. Jo sotamarsalkka Pilsudskin aikana alkoi hahmoittaa Puolan ulkopoliitikassa se suunta, jota noudattaa parhaillaan ulkoministeri Beck ja jonka päämääränä on rauhan vakiinnuttaminen Itä-Euroopassa. Ulkopoliittisten tarkoitusten selvyys, varmuus niiden tavoittelussa ja rohkeus hyökkäyksessä, ne ovat Puolan ulkopoliitiikan päätuntemerkit. Tämä politiikka on ministeri Beckin johdolla antanut huomattavia tuloksia. Itsenäisellä ulkopoliitikallaan on Puola kohonnut tärkeälle paikalle Euroopan suurvaltioitten perheessä. Erittäin suuri merkitys on Puolan lähenemisellä Skandinavian mai-

hin. Kaikessa tässä on suuret henkilökohtaiset ansionsa ulkoministeri Beckillä, joka toimeenpannessaan sotamarsalkka Pilsudski-vainajan poliittista testamenttia on esiintynyt taitavana diplomaattina ja selväkatseisena valtiomiehenä."

"Päevaleht" (n:o 158, 13/6-38) samoin pitkässä johtavassa kirjoituksessaan lausuu ulkoministeri Beck'in sydämelisesti tervetulleeksi Viroon ja toteaa, että tämä vierailu on uutena renkaana niissä läheisissä siteissä, jotka ovat yhdistäneet Viroa ja Puolaa koko niiden itsenäisyyden ajan. Edelleen tähdentää lehti, että "Puolan ulkopoliittikka puolueettomuuden ja tasapainon tekijänä Itämeren piirissä on saanut yhä laajempaa tunnustusta, jonka parhaimpana todistuksena on Skandinavian valtioitten viimeaikainen ystävällinen suhtautuminen Puolaan, mikä erittäin selvästi ilmeni Beckin vieraillessa äskettäin Tukholmassa. Yleensä on tunnettua, että Skandinavian valtiot pitävät puolueettomuuttaan yli kaiken arvossa vihollismielisiä ryhmyksiä vastaan ja ovat hyvin reservoituja ystävyytensä lahjoittamiseen nähden näiden ulkopuolella oleville valtioille. Kun Skandinavian valtioitten jäinen syrjäänvetäytyminen on sittenkin murtunut näkyväksi ystävyyden osoitukseksi Puolalle, niin meidän mielestämme se voi merkitä vain sitä, että Skandinavian valtiot ovat tarkkaan seuranneet ja harkinneet Puolan ulkopoliittikkaa ja havainneet sen tarkoituksien yhtyvän heidän omiinsa. Toisin sanoen Skandinavian valtiot ovat johtuneet samaan tuntemukseen kuin mekin. Tämä voi olla lisätodisteena siitä, että Viron politiikka on osannut oikein arvostella Puolan politiikkaa ja sen tärkeyttä."

Viron hallituksen nimessä tervehti ulkoministeri Selter virkaveljeään tämän kunniaksi tarjoamallaan päivällisillä

seuraavin sanoin:

" Herra Ministeri!

Suurimmalla tyydytyksellä tervehdin Teidän Ylhäisyy-
 tenne läsnäoloa meidän keskellämme. Samalla lausun Teidät ystävällisesti tervetulleeksi meidän vanhaan Tallinnaamme, jonka Te tunnette jo aikaisempien vierailujen ajoilta. Minä tunnen erikoista iloa, että minulla on nyt kunnia vastaanottaa Teidät vastavierailulle sen vierailun johdosta, jonka minun edeltäjäni, herra ministeri Akel, teki Teidän luo viime vuonna. Viron kansa ja hallitus antaa suuren merkityksen niiden ystävällisten suhteitten lähentämiselle ja lujittamiselle, jotka vallitsevat molempien maitten välillä. Tässä yhteydessä on minulle mieluista muistuttaa mieliin Hänen Ylhäisyytensä herra presidentti Moscioki'n vierailua Virossa, mikä on voimakkaasti myötävaikuttanut ystävällisten suhteitten lujittamiseen Viron ja Puolan välillä. Toivon, että Teidän vierailunne saa Teidät vielä enemmän vakuuttuneeksi siitä, kuinka syvälle ovat juurtuneet Viron kansan ystävyys tunteet Puolaa kohtaan. Ilolla voin todeta, että meidän kaupalliset ja sivistykselliset suhteemme ovat vuosi vuodelta vilkastuneet. Sanoin myös poliittisella alalla on meidän suhteissamme vallinnut hyvän ymmärryksen ja ystävällisen yhteistyön henki. Viron ainoa palava toivomus on rauha, ja se tahtoo kaikin keinoin säilyttää itsenäisyytensä ja vapautensa. Puoltaen avomielisesti kansainvälistä yhteistyötä, Viro on valmis antamaan apuaan ja tukeaan kaikille mahdollisille yrityksille, joiden tarkoituksena on laajentaa ja lujittaa tämän yhteistyön pohjaa ja taata pontevasti rauhaa ja hyvää yhteisymmärrystä kansain välillä. Viro tah

toessaan hartaasti säilyttää puolueettomuutensa ja ollen ylpeä siitä, että se toimii tarmokkaasti oikeuden ja rauhan hyväksi, on varmasti vakuuttunut siitä, että muuttamaton ystävyys Viron ja Puolan välillä sekä sovinnon ja luottamuksen henki, joka vallitsee meidän suhteissamme, edistää rauhan luojittumista Itä-Euroopassa.

Tässä mielessä, herra Ministeri, toistaen vielä kerran Viron hallituksen puolesta Teidän Ylhäisyydellenne sydämelliset tervehdykset ja ilmaisten hartaimmat toivotukseni uljaan Puolan kansan menestykseksi ja suuruudeksi, kohotan maljani Hänen Ylhäisyytensä Puolan tasavallan presidentin herra Mościckin kunniaksi ja Teidän Ylhäisyytenne terveydeksi."

Ulkoministeri Selter'in puheeseen vastasi ministeri Beck seuraavasti:

"Herra Ministeri!

Kiittäen Teidän Ylhäisyytenne sydämellisestä tervehdyksanoista, minun pitää alleviivata, että tunnen suurta iloa siitä, että olen Virossa, jonka ihanuus on minulle niin tuttu. Olen samalla onnellinen, että olen tilaisuudessa vaihtamaan ajatuksia Teidän Ylhäisyytenne kanssa ja että voin uudistaa henkilökohtaista kosketusta Viron huomattavimpien valtiomiesten kanssa. Suhteitten kehittämisessä molempien maiden välillä ovat hallituksemme erittäin suotuisissa olosuhteissa sen vuoksi, että meidän valtioidemme johtajat tuntevat molemminpuolisesti nämä maat ja että he voivat suurimmalla asiantuntemuksella antaa korkeaa apuaan ja tukeaan meidän pyrinneillemme. Tässä yhteydessä en voi vaieten sivuuttaa, että me säilytämme lähtemättömässä muistossa Hänen Ylhäisyytensä herra presidentti Päts'in oleskelun Puolassa.

Olen vakautunut, että meidän ajatustenvaihtomme on sitä helpompaa syystä, että Teidän Ylhäisyytenne puheessa esitetyt aatteet antavat minulle takuun täydellisestä keskinäisestä yhteisymmärryksestä ja ne loihtivat Puolan yleisessä mieliteessä esille uuden myötätunnon Viron valtiota ja kansaa kohtaan. Viron-Puolan yhteistyö, joka on yhä kasvamassa, on epäilemättä stabiliteetin yhtenä arvokkaana tekijänä sen meren äärellä, johon meidän molempien kohtalo on' niin läheisesti meidät liittänyt. Tämä stabiliteetti on vahvistettu kaikkein kestävimmillä tavalla, ilman että olisi tarpeen keinotekoisia muotoja. Tämä stabiliteetti kehittyi vapaana kaikista muuttuvista konjunktoureista ja doktriineista, joita on esiintynyt Euroopassa viimeisten 20 vuoden aikana. Minun mielestäni on ensiluokaisen tärkeää, että me molemmat kansat olemme tietoisia siitä seikasta, että meitä yhdistää vilpitön ystävyys, että meillä on paljon yhteisiä ihanteita ja huolia ja että me seuraamme keskinäisellä muuttumattomalla suopealla mielenkiinnolla toisen valtion evolutsionia.

Painostaen tämän tunteen suurta tärkeyttä, kohoitan maljani Hänen Ylhäisyytensä Viron Tasavallan Herra Presidentin Päts'in kunniaksi, sankarillisen Viron kansan ja valtion menestykseksi, Teidän Ylhäisyytenne ja Teidän ihastuttavan puolisonne terveydeksi."

Eräänä huomionosoituksena Viron taholta katson vielä olevan syytä mainita, että ulkoministeri Beck'ille ojennettiin vierailun aikana Viron uuden "Vaakuna"-ritarikunnan suurristi, jota aikaisemmin ei vielä kenellekään ole annettu.

Vähää ennen lähtöään Tallinnasta antoi ministeri Beck asunnossaan välisministeriössä pikahaastattelun Viron sanomaleh-

tien edustajille, joille hän lausui seuraavaa:

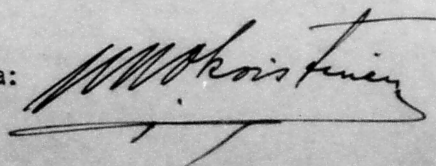
"Viron ja Puolan suhteitten perustana on vanha ja hyvin kestävä ystävyys. Tämä ystävyys puolestaan perustuu yhteisymmärrykseen kansainvälisen yhteistyön tehtävistä. Puolassa olemme asettuneet sille kannalle, että kansainvälisen politiikan subjekteina ovat vain suvereeniset valtiot. Me kunnioitamme kansoja, jotka ovat luoneet valtionsa ja jotka täydellä kiinnostuksella reagoivat kansainvälisiä tilanteita. Voisi sanoa, että nykyään kansainvälinen yhteistyö tapahtuu pulan ilmapiiressä, mutta minusta tuntuu, että se on enemmän muotopulaa eikä ole tunkeutunut erittäin syvälle. Me uskomme, että kansainväliset suhteet pohjaltaan ovat nykyäänkin paremmat kuin voisi päätellä eräistä ulkonaisista muodoista. Se on, jos sitä niin voi nimittää, realistista optimismiamme. Nykyisellä polvella, joka on niin paljon kokenut, on kiistämätön oikeus tehdä uutta konstruktivista työtä ja myös ratkaista tämä tehtävä ilman että sen olisi tarpeen kokea uusia suuria katastroofeja. Hetkellä, jolloin Puola uudestaan joutui Itämeren rannalle, ajattelimme hyvin vakavasti, miten meidän tulisi suunnitella toimintaamme ja miten olisi suhtauduttava tähän mereen. Me sanoimme itsellemme, että Itämerellä on ollut kyliksi sotia ja pulia, ja että me tahdomme tässä piirissä olla solidarisia työtovereita eikä kilpailijoita toisille saman meren ympärillä asuville kansoille. Tällä pohjalla Tallinnaan saapuen olemme täällä löytäneet täydellisen luottamuksen, jonka me arvioimme hyvin korkealle. Raskaissa olosuhteissa olemme aina saaneet täällä täyden luottamuksen, jota me pidämme paljon oleellisempana kuin kaikenlaisia kirjoitettuja asiakirjoja ja papereita, jotka ovat yhtä vähän meidän kuin virolaisten-

kaan makuun. Molemminpuolinen luottamus on ja pysyy tärkeimpänä. Minun kotimaani tuntee Viroa ja sen työtä kohtaan vilkasta mielenkiintoa, joka liittyy täydelliseen kunnioitukseen teidän aatteitanne kohtaan. Yhteistyömme kehittyy täydessä keskinäisessä yhteisymmärryksessä. Tällaisesta yhteistyöstä pitää jäädä loitolle blokkien, doktriinien ja kansainvälisen byrokration aatteet, sillä ne eivät ole sopusoinnussa todellisen rauhantyon kanssa."

Mitä tulee molempien ulkoministerien välisiin neuvotteluihin, ovat ne ministeri Selterin Latvian täkäläiselle lähettiläälle tekemän ilmoituksen mukaan koskeneet Puolan suhteita Tshekkoslovakiaan ja Liettuaan, ministeri Beckin neuvotteluja Sandlerin kanssa viime toukokuun 25-28 p:nä Tukholmassa. Sitä vastoin ei kosketeltu "blokkipolitiikkaa", mikä näyttää siis hautautuneen. Selterin sanojen mukaan Beck oli todennut Puolan suhteiden Tshekkoslovakiaan ja Liettuaan viime aikoina huomattavasti parantuneen. Samalla oli hän ilmaissut pelkonsa, että Saksa voi vielä nielaista Tshekkoslovakian. Tukholman neuvotteluista oli Beck sanonut palanneensa paljon tyytyväisempänä kuin oli osannut sinne mennessään odottaa. Kaikesta päättäen neuvottelujen tuloksena voi todeta, että Viro kannattaa täydellisesti Puolan politiikkaa Itämeren maihin nähden.

Päästyään Tallinnassa näin suotuisaan alkuun aikonee Beck ryhtyä neuvotteluihin myös Latvian kanssa, sillä Itämeren politiikassa on Puolalle erittäin tärkeä myös yhteistyöminä Latvia kanssa.

V.a.Asiahoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 14.

v.a. Asiantuntija Koistinen

14/7 1958

SUOMEN LÄHETYSTÖ

636.

Talinnassa, heinäkuun 14 p:nä 1938.

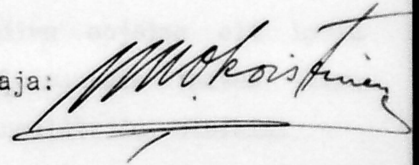
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/217	Lat.	38.
157-38	Vo	L
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ulkoasiainministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 14, otsakkeella

Sotaväen päällikön kenraali H.V.Österman'in vierailu Virossa.

V.a.Asiainhoitaja:

T a l l i n n a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tallinna ssa 14 p:nä heinä kuuta 1938. 15/2/27 Sal. 38

Asia: Sotaväen päällikön

kenraali H.V.Österman'in

vierailu Virossa.

15/2-38	38	Sal.
5	C 12	

Suomen sotaväen päällikkö, kenraaliluutnantti H.V. Österman vieraili kuluvaan kuun 5-12 p:nä Virossa sotaväen ylipäällikön, kenraali Johan Laidoner'in kutsuvieraana.

Tapautunut vierailu, jota on pidettävä vastavierailluna kenraali J. Laidonerin vierailumatkaan Suomeen v.1936, sujui täysin keskinäisen ystävyys ja sydämellisyyden merkeissä.

8 päivää kestäneen vierailun ohjelma oli hyvin monipuolinen ja tarjosi runsaasti tilaisuuksia tustua Viron armeijaan, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin.

Kenraali Österman puolisoineen ja Suomen Virossa olevan sotilasasiamiehen majuri Ingeliuksen sekä adjutantti, kapteeni V. Pesoniuksen saattamana saapui kuluneen heinäkuun 5 p:nä klo 15,15 h/a "Aegna"ssa Helsingistä Tallinnaan, jonka Suomen ja Viron lipuin koristellussa satamassa olivat vastassa Viron sotaväen päällikkö, kenraali J. Laidoner rouvineen, yleisesikunnan päällikkö, kenraali N. Reek, sotilastarkastajat, Tallinnassa olevien joukko-osastojen päälliköt, yleisesikunnan korkeimmat upseerit, kunniakomppania soittokuntineen, Suomen kunniapäällikönsuli J. Puhk ja allekirjoittanut. Terveh-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dykset vaihdettuaan ja tarkastettuaan kunniakomppanian siirtyivät vieraat autoissa kenraali Laidonerin Tallinnan lähistöllä Viimsissä sijaitsevaan maakartanoon, jossa herrasväki Österman asui vierailunsa aikana.

Seuraavana, heinäkuun 6 p:nä suoritti kenraali Österman saattajineen ja hänen käytettäväkseen määrätyn yhdysupseerin Viron Suomessa olevan sotilasasiamiehen, majuri A. Kristianin seurassa viralliset vierailukäynnit pääministeri Eenpalun, v.t. ulkoministeri L. Sepp'in ja sotaministeri, kenraali P. Lill'in luona. Edelleen laski hän seurueineen seppeleen Viron Vapaussodassa kaatuneiden muistopatsaalle, minkä jälkeen hän tutustui Tallinnan ja sen ympäristön varuskuntaan. Saman päivän illalla antoi kenraali Laidoner kenraali Österman'in kunniaksi juhlapäivälliset hotelli "Kuld Lövi'ssä," jossa tilaisuudessa olivat läsnä m.m. pää-, ulko- ja sotaministerit, korkeimmat sotilashenkilöt j.n.e. Heinäkuun 7 p:nä oli automatka Jägalan sotilasleiriin, Besti Kiviöliin, Narva-Joensuuun. Heinäkuun 8 p:nä käynti Narvassa, automatka Orun linnaan, jossa Tasavallan Presidentti K. Päts otti vieraat vastaan ja tarjosi lounaan. Heinäkuun 9 p:nä saapuivat vieraat isäntineen Pärnuun, jossa 10 p:nä antoi ministeri P.J. Hynninen lounaan ja kaupungin- ja maakunnanhallitus yhteisen illallisen. Heinäkuun 11 p:nä jatkui automatka Pärnusta Viljannin kautta takaisin Tallinnaan, jossa kenraali Österman tarjosi hotelli "Kuld Lövi'ssä" päivälliset kenraali Laidonerille, Viron hallituksen ja puolustusvoimien edustajille y.m. kutsuvieraille. Heinäkuun 12 p:nä klo 9,30 läksi kenraali Österman puolisoineen paluumatkalle vuorolaiva "Suomessa" Tallinnasta Helsinkiin. Satamaan saapuivat heitä saattamaan ken-

raali Laidoner puolisoineen, korkeimmat sotilashenkilöt, kunniakomppania soittokuntineen j.n.e.

Viron sanomalehdistö on osoittanut myös suurta huomaavaisuutta sekä kirjoituksin että kuvin kenraali Östermanille koko hänen vierailunsa aikana. Niinpä "Päevaleht" (n:o 178 5/7-38) kirjoitti seuraavaan, erittäin ystävälliseen tapaan: "Suomen sotaväen päällikön virallinen vierailu meidän ylipäällikkömme sekä samalla koko Viron sotaväen luona osoittautuu sen ystävyuden ja keskinäisen yhteisymmärryksen tunnukseksi, mikä on vallinnut molempien veljeskansojen valtakuntien välillä niiden itsenäistymisestä saakka. Viron ja Suomen välillä ei ole mitään selvittämättömiä kysymyksiä eikä veljeskansan sotaväen päällikön vierailu nosta päiväjärjestykseen mitään uusia tehtäviä valtion puolustuksen alalla, vaan se tarkoittaa sen suhteen syventämistä, mikä on vallinnut Suomen ja Viron välillä jo ammoin.

Jo marraskuun lopulla v.1936 sanoi kenraali Laidoner puheessaan, ettei Viro saa joutua suurten naapuriensa kanssa sellaiseen tilanteeseen, että me voisimme tulla kiskotuiksi toisiamme vastaan. Suuret valtiot voivat suoda itselleen sellaisen yleellisyuden, että ne tänään ovat ystäviä ja huomenna taas vihollisia. Sen vuoksi onkin käsitettävää, että me emme ole tähän asti osallistuneet mihinkään koalitsioneihin jotakuta vastaan emmekä tahdo tehdä sitä tulevaisuudessakaan.

Kun Suomikin on aina seisonut vakavasti puolueettomuuden pohjalla ja välttänyt joutumasta konflikteihin toisten valtioiden kanssa, niin veljeskansan sotaväen päällikön vierailu Viron armeijan luona osoittautuu ensi sijassa juuri tämän puolueettomuuden ja rauhallisen tasapainon säilyttämisen

alleviivaamiseksi tulevaisuudessakin, samalla kinnittäen huomiota myös siihen seikkaan, että tätä puolueettomuutta tahdotaan puolustaa niin tällä kuin toisellakin puolella Suomenlahtea.

Suomi ja Viro ovat aina löytäneet toisensa historian murroshetkinä ja Suomen aseelliset voimat ovat tehokkaasti auttaneet Viroa sen sankarillisessa vapaustaistelussa. Tais-
telukentillä perustuksen saanut veriveljeys, joka kuvastui niin mieliinpainuvasti vasta äskettäin Pajun taistelun muistomerkin paljastustilaisuudessa "Pohjan Poikien" edustajissa, on lujana takeena siitä, että tulevaisuudessakin me löydämme toisemme, jos on tarpeen puolustaa isäimme rakasta synnyinmaata."

Yhtä sydämellisessä hengessä piti maljapuheensa kenraali Laidoner vieraan kunniaksi järjestämillään päivällisillä kuluvan heinäkuun 6 p:nä hotelli "Kuld Lövissä", lausuen: "Me luemme joka päivä sanomalehdistä, että kansainvälinen tilanne on jännittynyt. Yleensä se on oikein, mutta usein siinä myös liioitellaan. Olemme täällä yhdessä pohjoisen naapurimme sota-
väen päällikön kanssa ja voimme todeta, että Suomen ja Viron suhteet ovat sellaiset, etteivät ne voisi olla paremmat. Olemme kautta vuosien olleet yhteistyössä käsittäen ja ymmärtäen täysin toisemme. Kaikki vähäisemmätkin väärinkäsitykset on aina selvitetty. Usein puhutaan sopimuksista, blokeista j.n.e. Me olemme kuitenkin työskennelleet yhdessä ilman minkäänlaisia sopimuksia. Voimme olla ylpeitä tästä ja sanoa, että me aijomme olla yhteistyössä vastaisuudessakin ilman erikoisia sopimuksia.

Mikä on tämän yhteistyön kantava perusta? Niitä on monta: meidän kahden kansan samallinen geopolitiittinen ja strateginen asema, meidän verisukulaisuutemme ja meidän sotaväkemme veriveljeys, mikä on syntynyt sotatantereella taistel-

lessamme vapauden puolesta. Meille johtuvat mieleen tapahtumat yli 19 vuotta sitten, jolloin Suomen vapaaehtoiset tulivat apuun. Me ymmärrämme, mikä merkitys sillä oli. Se apu tuli oikeaan aikaan, sitä ei unohda nykyinen eikä tulevaisuuden polvi. Se kantaa tähtää myös tulevaisuudessa. Myös tulevaisuudessa Suomi ja Viro työskentelevät yhdessä ja vaikkakin kansainvälisessä elämässä sattuu väärinkäsityksiä, niin me, sotilaat, omalla alallamme ymmärrämme hyvin toisemme ja meidän yhteistyömme on selvä.

Tänään kunnioitamme keskelläme viipyvää Suomen sotaväen korkeinta päällikköä, kenraali Österman'ia. Me kunnioitamme häntä ystävänä, joka on aina puoltanut meidän kahden sotaväkemme yhteistoimintaa. Hänen henkilössään kunnioitamme ^{myös/} koko Suomen sotaväkeä, jonka korkeana edustajana hän täällä esiintyy.

Kohoitan maljani kenraali Österman'in terveydeksi ja hänen henkilössään koko Suomen sotaväen menestykseksi."

Kenraali Österman puolestaan vastasi seuraavasti:

"Herra Kenraali, herra Pääministeri, herrat Ministerit, kunnioitetut vieraat!

Esitän syvimmat kiitokseni niistä ystävällisistä sanoista, jotka lausuttiin Suomen sotaväelle ja minulle henkilökohtaisesti. Ne todistavat, että täällä Suomenlahden etelärannalla asuvat meidän todelliset ystävämme.

Henkilökohtaisesti voin lausua, että meillä on ollut tilaisuus toistumiseen tutustua Viroon, jonka kanssa meillä on niin paljon yhteistä alkaen yhteisestä vapaustaistelustamme. Yhdyn Teidän sanoihinne meidän yhteistyöstämme, että nämä siteet jäävät voimaan ja lujittuvat. Teillä on tehty paljon rakentavaa työtä. Me Suomessa annamme täyden tunnustuk-

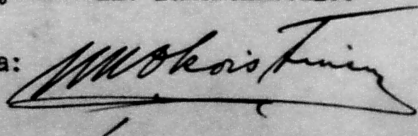
sen Virossa tapahtuneelle työlle ja se into, jolla tätä työtä on tehty, on antanut meille hyvän esikuvan siitä, miten tulee tehdä työtä isänmaan hyväksi.

Kohotan maljani Viron sotaväen menestykseksi liittäen tähän parhaimmat onnitteletni sen ylipäällikölle, kenraali Laidone-rille."

Vierailuunsa Virossa tuntui kenraali Österman olevan erittäin tyytyväinen. Sitä todistavat hänen kiitospuheensa lähtöpäivällisillä ja hänen virolaisille sanomalehtimiehille satamassa vähää ennen lähtöään suomansa haastattelu. Siinä, hän esitti m.m. että "kaikkiialla saatoin todeta Virossa suoritetun poikkeuksellisen tulosriikkaan työn jäljet maan hyvinvoinnin edistämiseksi. Saatukset itsenäisyyden aikana ovat mielestäni ihmeteltävät. Erittäin kiintoisaa oli tutustua palavakiviteollisuuteen ja todeta sen suuri merkitys maalle. Puolustusvoimista saamani vaikutelmat vahvistavat sen, että Viron itsenäisyyttä ja rauhallista kehitystä suojaa tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja hyvin koulutettu sotaväki, jonka miehistö on korkealla tasolla ja jolle valtiovalta antaa tukensa. Sekä sotilas- että siviiliviranomaisten taholta kaikkiialla osaksemme tullut suurenmoinen ystävällisyys ja vieraanvaraisuus huipentui Viron Tasavallan Presidentin erittäin kauniissa Orun linnassa tarjoamaan lounaaseen. Olemme iloiset, että Suomenlahden eteläpuolella elää veljeskansa, jonka sivistyksellinen ja taloudellinen elämä on niin korkealla tasolla, kansa, jonka kanssa suhteemme ovat sydämellisimmät ja parhaimmat."

Lopuksi tahtoisin painostaa, että tällaisilla aika ajoittain tapahtuvilla maittemme sotaväen päällikköjen henkilökohtaisilla tapaamisilla ja molemminpuolisilla tutustumisilla on kieltämättä suuri merkitys veljeskansojemme yhä jatkuvalle lähenemiselle.

V.a. Asiaintoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 15.

Ministeri Sjönninen

26/8 1938

LÉGATION DE FINLANDE

Talinnassa, elokuuta 26 p:nä 1938.

№ 742.

Ulkoasiainministeriö		
17/217 Sal. 38.		
29/8 - 38	9	
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Se on kunnioittaen lähettää Ministeriölle
Tallinnan Lähetystön tiedotuksen № 15 otsakkeella

Kysymys Saksan avunannosta Virolle.

Ministeri: P. J. K.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 15.

Tallinnassa 26 p:nä elokuuta 1938.

Asia: Kysymys Saksen avun-
annosta Virolle.

Erittäin Salainen.	
17/217 Pal. 1938.	
29/8 -18	9
5	912

Ministeriön poliittisen tiedoituksen N 15 johdosta pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Siihen nähden etten täällä koskaan aikaisemmin ollut kuullut mitään niistä pitkällemenevistä avunantolupauksista, joita Saksen taholta olisi tiedotuksen mukaan annettu Virolle, päätin osaltani yrittää saada selville, mitä täällä asiassa tiedetään.

Jouduttuani laveampan keskusteluun välisministeri Selterin kanssa johdin puheen sodanmahdollisuuteen ja niihin avunsaantimahdollisuuksiin, joita Virolle tällaisessa tapauksessa saattaisi olla. Mainitsin tällöin kuulleeni, että Saksen taholta olisi joitakin aikoja sitten annettu ymmärtää, että se on valmis auttamaan Virola aseellisestikin, jos Neuvostoliitto hyökkäisi sen kimppuun. Hra Selter ilmoitti asian olevan hänelle aivan oudon ja kuulevansa siitä ensi kerran. Samalla hän palasi hiljan tapahtuneeseen keskusteluunsa Saksen täällä olevan lähettilään kanssa, mistä hän aikaisemmin oli minulle ker-tonut (ja mitä olen selostanut salaisessa kirjeessä N 736) ja lisäsi, että "on olemassa huomattava askel "elävästä mielenkiinnosta Viron rannikon puolueettomuuden säilymiseen" lupauk-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

seen sotilaallisesta avunannosta". Sellaista takausta Saksa Virolle tuskin tahtoisii antaa ja jos se ehkä sellaisen antaisii, olisi se varmaan ostettava siksi kalliilla hinnalla, että Viro ei siihen voisi mennä. Millään vastuunalaisella taholla ei Virossa tätä mahdollisuutta ole myöskään harkittu.

Lisäselvitystä varten otin asian puheeksi myös erään vanhemman välisministeriöön kuuluvan henkilön kanssa. Hän puolestaan oli noin 3-4 vuotta sitten kuullut jotain sellaista, että joku Auswärtiges Amtin virkamies oli silloin Berlinin-lähettilään Akelin luona vakuutellut Saksan suurta suopeutta Viroa kohtaan, joka häden sitä unatessa tulisi varmasti näkyviin. Kertojani ei jaksanut muistaa, millä tavoin asia oli aikanaan tullut välisministeriön miesten tietoon, mutta missään tapauksessa ei siihen tällöin kiinnitetty mitään vakavampaa huomiota.

Omalta osaltani tahtoisin lisätä, että jos tosiaankin Saksan määrävältä taholta olisi annettu suoranaisia avustuslupauksia, olisi siitä täällä jokseenkin pian yleisemminkin puhuttu. Tällöin olisi myös Frohwein'in tekemä, edellämäinitsemani ilmoitus välisministerille ollut täysin tarpeeton.

P. J. Kinninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 16.

Ministeri Flynnin

29 1938

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tallinna, syyskuun 2 p:nä 1938.

786.

18/217 Val.	38.
79-38	?
5	C12

Ulkoasiainministeriölle,

Se on kunnioittaen lähettää Ministeriölle
Tallinnan Lähetystön tiedotuksen N° 16 otsakkeella
Viro ja Kansainliiton statuuttien 16 pykälä.

Ministeri: *P. K. Kinnunen*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tallinna ssa 2 p:nä SYYS kuuta 1938.

18 217 Tal. S -38.

5/9-38

2

Asia: Viro ja Kansainliiton
statuuttien 16 pykälä.

5 C/12

Kesälomalta palattuani sain ei-virolaiselta taholta kuulla, että Riiasa kesäkuussa pidetyssä Itämerenmaiden ulkoministerien konferenssissa oli ollut "sisärenkaassa" s.o. kolmen ulkoministerin kesken keskustelujen esineenä myös kysymys Itämerenmaiden suhtautumisesta Kansainliiton statuuttien 16 pykälään, joskin siitä ei sisälly mitään viitasta konferenssin pöytäkirjaan. Siihen nähden, että kysymys otettiin esiin Viron taholta, vieläpä ilman yksityiskohtaisempaa valmistelua, sovittiin, kuten nyt olen saanut tietää, siitä, että Viro myöhemmin valmistaisi täsmällisen ehdotuksen asiassa ja jättäisi sen harkintaa ja kannanottoa varten toisille Itämeren entente-valtioille ainakin ennen Kansainliiton syyskuun yleisistuntoa.

Virolaisella taholla on asiaa, kuten nyt varmasta lähteestä olen kuullut, valmisteltu varsinkin viime elokuun aikana neuvotteluissa, joihin on ottanut osaa presidentti Päts, kenraali Laidoner, pää- ja ulkoministerit, yleisesikunnan päällikö sekä riigikogun I kamarin ulkoasiain valiokunnan puheenjohtaja Jürima. Näissä neuvotteluissa on tultu siihen tulokseen, että Viron on joko yksinään tai yhdessä toisten Itämerenmaiden

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kanssa, mitä on pidetty erittäin toivottavana, julaistava deklaratio suhtautumisestaan kyseelliseen pykälään. Tähän deklaratioon on sisällytettävä ainakin kolme peruskohtaa: 1) Viro haluaa elää rauhassa kaikkien kanssa ja noudattaa ehdotonta puoluettomuutta, 2) näin ollen se vastaisuudessa pidättää itselleen oikeuden harkintaan mahdollisten sanktioiden suhteen, ja 3) se ei missään tapauksessa tule sallimaan vieraiden ~~sotavoimien~~ läpimarsssia alueensa kautta.

Deklaration sanamuotoa ei vielä ole lopullisesti hyväksytty. Aikomuksena on kuitenkin saattaa se, jos suinkin mahdollista, ennen Kansainliiton yleiskokousta Latvian ja Liettuan ulkoministerien tietoon.

Mitä ajankohtaan tulee, jolloin deklaratio aiotaan saattaa julkisuuteen, ei siitä myöskään vielä ole täyttä selvyyttä. Väliministeri Selter on ollut sitä mieltä, että deklaratio olisi julaistava vasta Kansainliiton yleisistunnon jälkeen. Mahdollisena kuitenkin pidetään, että jo istuntojen aikana saattaa syntyä sellainen tilanne, että deklaratio on viipymättä julaistava.

Lopuksi pyydän mainita, että saamani käsityksen mukaan Viro erittäin mielellään näkisi, että Latvia ja Liettua osaltaan ja samanaikaisesti antaisivat vastaavan deklaration. Ellei niin kuitenkaan tapahtu, tulee Viro sen kaikesta päättäen tekemään yksinään.

P. J. Kinnunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 517.

Ministeri Flynnin

21/9 1938.

Talinnassa, syyskuun 21 p. 1938:

SUOMEN LÄHETYSTÖ

899.

19	212	Sak. 8	38.
27/9-38			
5	C12		

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kumioittaan oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 17, otsakkeella:

Riigikogun ulko- ja puolustusasiainkomissionien
yhteisistunto.

Ministeri: *B. Kuningas*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Tallinna ssa 21 p:nä syys kuuta 19 38.

Asia: Riigikogun ulko- ja puolustus-
asiainkomissionien yhteisis-
tunto.

19/212 Pab. S - 31
23/9 - 38
5 C12

Presidentti Pätsin antaman ohjeen mukaisesti oli riigikogun molempien kamarien ulko- ja puolustusasiainkomissionit kutsutut yhteisistuntoon kuluvan kuun 20 p:ksi. Istunnosta, jossa olivat läsnä v.t.ulkoministeri Sepp sekä yleisesikunnan päällikkö, kenraali Reek ja hänen ensimmäinen apulaisensa, eversti Maasing, olen saanut kuulla seuraavaa.

Ulkoasiainministeriön taholta esitettiin istunnossa se-
lostus ulkoasiainministeri Selterin pakotekysynyksessä Kansain-
liiton yleisistunnossa kuluvan kuun 19 p:nä esittämä julkilau-
suma (sisältyy kokonaisuudessaan Lähetystön kirjelmään no.897),
missä Viro yhtyy Oslo-ryhmän kannanilmaisuun Kansainliiton sta-
tuuttien 16 pykälän suhteen ja pidättää itselleen harkintaoi-
keuden sen määräksiin nähden.

Käytetyissä puheenvuoroissa hyväksyttiin tämä halli-
tuksen kannanotto ja esitetty julkilausuma. Prof. Piip, jolla
in re ei ollut mitään sitä vastaan huomauttamista, arvosteli
kuitenkin sitä tapaa, jolla asia on hoidettu asettamalla mo-
lempien kamarien komissionit "tapahtuneen tosiasian eteen."

Tämän jälkeen esittivät molemmat yleisesikunnan edus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

tajat niiden tietojen valossa, joita yleisesikuntaan oli eri tahoilta saapunut, käsityksiään Tsekkoslovakian kriisin kehityksestä ja varsinkin Neuvostoliiton mahdollisuuksista avustaa Tsekkoslovakiaa. Ne eivät heidän käsityksensä mukaan voineet olla läheskään niin suuret kuin mitä Tsekkoslovakiassa on tahdottu uskoa. Romania on myöskin kotvar. aikaa epäroityään asettunut kielteiselle kannalle venäläisten joukkojen läpimarssiin nähden, mistä Romanian Tallinnassa oleva lähettiläs on tehnyt ilmoituksen istunnon edellisänä päivänä välisministeriössä.

Kaikkien mahdollisuuksien varalta ilmoitettiin Viron sotilasviranomaisten jo harkinnee välttämättömiä toimenpiteitä ja sodan mahdollisesti syttyessä Keski-Europassa tapahtuisi automaattisesti aseissa olevien joukkojen siirto itärajalle.

P. J. K. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talimassa olevan lähetysten rap. n:o 48.

Ministeri Kyyrinen.

28/9-38.

Talinnassa, syysk. 28 p:nä 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
20 217/1938	38
30/9-38	
5	C12

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 18 otsakkeella

Ministeri Öpik'in käsitys tilanteesta.

Ministeri:

N. J. Kivimäki

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tallinna ssa 28 p:nä syys - kuuta 19 38.

Asia: Ministeri Üpik'in
käsitys tilanteesta.

KOOSIANNUS	
20 217 fac.	38
30/9.38	3
5	C12

Käynnilläni tänään välisministeriössä otin apulais-
ulkoministeri Üpik'in kanssa puheeksi nykyisen kriitilli-
sen tilanteen ja tiedustelin hänen käsitystään sen mahdol-
lisesta kehityksestä.

Hra Üpik lausui kuluvan viikon aikana tulleen
päivästä päivään yhä pessimistisemmäksi. Suurten, yleisesti
tunnettujen uutisten lisäksi puhui hänen mielestään monet
pikkuseikatkin sen puolesta, että sota tuskin on vältettävissä.
Määrävä taho Saksassa nähtävästi pyrkii vieläkin suurem-
piin ratkaisuihin kuin mistä nyt on ollut julkisuudessa pu-
he ja pitää tilannetta tällä hetkellä itselleen otollisem-
pana kuin mitä se ehkä tulisi olemaan vuoden tai parin
perästä, jolloin varustelu länsimaissakin olisi viety äärim-
milleen. Jos taas Saksassa lasketaan siihen, että viime tin-
gassa Englanti ja Ranska peräytyvät asenteestaan ja että
Tšekkoslovakian niinmuotoin on taivuttava Saksan memorandumien
ehtoihin, oli se hra Üpikin mielestä harhalaskelma. Se seik-
ka, että Viron yleisesikunnassa ollaan yhä edelleen vastak-
kaista mieltä ja että kenraali Laidoner ei ainakaan vielä
tällä hetkellä pidä selvänä, että Ranskassa annetaan hyök-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

käykäsäky samalla hetkellä kuin saksalaiset joukot ylittävät Tsekkoslovakian rajan, "ei, ikävä kyllä, voi haihduttaa pessimismiäni", jatkoi hra Öpik.

Tiedusteluani, oliko viime aikoina taholta tai toiselta esitetty Virolle joitakin "toivomuksia" tai tehty tiedusteluja sen kannanotosta mahdollisen selkkauksen syntyessä, vastasi hra Öpik, että mitään sellaista ei ollut tapahtunut. Pari viikkoa sitten oli kuitenkin Saksan täällä oleva lähettiläs keskustelussa v.t. ulkoministeri Seppin kanssa kysynyt, oliko Viron ulkopoliitikassa ehkä tapahtunut tai tapahtumassa joitakin muutoksia, saaden siihen kielteisen vastauksen.

Tässä yhteydessä hra Öpik lisäsi, että Neuvostoliiton lähettiläs Nikitin oli pyrkinyt v.t. ulkoministerin puheille ja että hänen oli määrä saapua ministeriöön muutaman minutin kuluttua. Samalla lupasi hän, jos jotain vakavampaa olisi kyseessä, siitä minulle tiedottaa. Hetken perästä sain häneltä kuulla, että Nikitin oli tehnyt - jäähyväiskäymmin lähtien kuukaudeksi virkalomalle. Itsessään vähäinen juttu, mutta se saattaisi synnyttää kysymyksen: päästäisiköhän Moskova Nikitinin lomalle, jos sota on ovella ja Moskova siihen osallistumassa.

P. J. Kallio

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 19

Ministeri Heppinen

9/10 1938.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 957.

Tallinna SSA 9 P:nä loka KUUTA 19 38.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

KROACIA	
21	218 Sal. X 38
12/10-38	3
5	C12

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Keski-Euroopan kriisin
kaikuja Virossa.

Sean täten kunnioittaen lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no.
19, otsakkeella

Keski-Euroopan kriisin kaikuja Virossa.

Ministeri: *R. Myllymäki*

Liitteitä.

Tallinna

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Tallinna ssa 9 p:nä loka kuuta 19 38.

21 218 Pal. 3 - 38

12/10 - 38

Asia: Keski-Europan kriisin

kaikuja Virossa.

5 C12

Sodan uhka Keski-Euroopassa synnytti hermostuneisuutta ja jännitystä myöskin Virossa, jossa maailmansodan ja sitä seuranneen vapaussodan aikaiset kärsinykset ovat vielä elävässä muistossa. Siellä täällä tapahtui "ryntäyksiä" elintarvekauppoihin - ei kuitenkaan vielä rahalaitoksiin - ja spekulanttien, etupäässä juutalaisten, kerrotaan ostaneen kaiken kullan, mikä Tallinnassa oli suinkin saatavissa. Mitään suoranaisia häiriöitä elämän kulkuun ei kuitenkaan tapahtunut, mihin tulokseen epäilemättä vaikutti määrävällä taholla vallinnut rauhallisuus ja usko siihen, ettei sotaa sittenkään synny. Tämä oli ennen kaikkea kenraali Laidonerin kanta - tekisi mieleni sanoa - hänen vanha kantansa, sillä jo viime huhtikuulla olin kuullut hänen esittävän mielipidettä, että yleistä sotaa ei Tsekkoslovakian takia tule syntymään.

Levollisuuden säilyttämiseksi oli hallitusvalta katsonut olevan syytä koventaa sanomalehdistön jo entisestään kapeaa liikkumisalaa. Lehtien päätoimittajat olivat saaneet ohjeita noudattaa ulkopolittisissa selostuksissa mahdollisimman täydellistä puolueettomuutta ja karttaa hälyyttäviä rubriikkeja lehtiensä uutisosastoissa. Lisäksi kiellettiin kriisiä koskevien lisä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjematteja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lehtien julkaiseminen. Kun sosialistisen viikkolehden "Rahva Sönan" katsottiin toimineen näiden ohjeiden vastaisesti, lakautettiin se määräämättömäksi ajaksi ja lehden päätoimittaja karkoitettiin Etelä-Viroon, mistä kaikesta Viron lehdissä ei ole kerrottu sanallakaan. Kuulemani mukaan on lakkautuksen syyksi mainittu lehden viimeisessä numerossa ollut uutinen otsakkeella "Onko natsilla vakoilua Virossa?" jonka on katsottu sisältävän Viroa vahingoittavia väitteitä.

Niin hyvin kriisin kestäessä kuin sen lauettuaakin on täällä, kuten ymmärrettävästi muuallakin, ollut havaittavissa erilaisia suuntauksia ja erilaisia käsityksiä Tsekkoslovakian kysymykseen nähden. Ne kuvastuvat puolueettomuusohjeista huolimatta myös lehtien lausunnoissa varsinkin Münchenin ratkaisun jälkeen (Lähetystön lehtiselostus no. 5). Yhteistä on tällöin esim. "Päevaleht'illä" ja "Uus Eestillä" määrätty myötätunto Tsekkoslovakiaa kohtaan, mutta kriisin syiden ja seurausten selvittely osoittaa hyvinkin erilaista "näkemystä". Yksityiskeustelussa toistuu johdanto täysin samana. Valiteaan enemmän tai vähemmän Tsekkoslovakian kohtaloa, mitä pidetään pahana enteenä pienten valtioiden riippumattomuudelle, mutta samalla seuraa usein - mielestäni odottamattoman usein - jatkona jonkunlainen tyytyväisyyden ilmaus siitä, että Saksan laajenemispyrkimykset ovat kohdistuneet kaakkoon ja Tonavan laaksoon, missä sen saavuttama ote saattaa merkitä rauhaa Itämeren rannoilla. Joskus saattaa jatko kuitenkin päätyä kysymykseen: kuinkahan ratkaistaan Menelin kysymys ja milloin tulee Liettuan vuoro?

Mutta mitä ajattelee tapahtumista tavallinen virolainen mies? Olematta mikään selvänäkijä voinee melko varmasti olettaa, että hänen ajatuksissaan - joita ainakin van-

hemmassa polvessa ohjaa elettyjen raskaiden aikojen muistot - Saksan laajeneminen ja lisääntynyt mahti ei ole mikään hyvän sään enne. Saattaa myös kysyä, olisikohan ehkä kulu- van syksyn aikana pitkin maaseutua esiintyneillä vaatimuk- silla venäjänkielen ottamisesta oppikoulujen toiseksi, jopa ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi, jotain kausaaliyhteyttä ta- pahtumien kanssa Keski-Europassa.

P. J. K. *K. K. K.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 20.

Ministeri Flynnin

14/10 1938

LÉGATION DE FINLANDE

Tallinnassa, lokak. 14 p. 1938.

971.

22/218 Val. S. 38

17/10-38

5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 20, otsakkeella

Viron sisäpolitiikasta.

Ministeri

P. J. Kuningas

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Tallinna ssa 14 p:nä loka kuuta 1938.

22/218 Val. S. 38.

Asia: Viron sisäpolitiikasta.

17/10-38

5 C12

Kulunut kesäkausi ja syyskauden alku on Viron sisäpolitiikassa ollut erinomaisen hiljainen. Riigikogun lyhyen kevätistuntokauden ja nyt juuri alkaneen syysistuntokauden välillä on julkisuudessa tapahtunut tuskin muuta mainitsemisen arvoista kuin uuden perustuslain edellyttämän oikeuskanslerin viran täytänminen ja suojelustilan tavanmukainen pidennys vuodeksi.

Edellinen tapaus herätti jossain määrin huomiota sen kautta, että virkaan nimitettiin korkeimman oikeuden jäsen Palvadra joka aikaisemmin on ollut Viron sos.-demokraattisen työläispuolueen huomattavimpia miehiä ja edustanut puoluetta ainakin kahdessa riigikogussa. Mutta puolueitahan ei Virossa virallisesti tunnusteta ja Palvadren tiedetään jo kotvan, kuten usean muunkin sos.-demokratisen johtomiehen, suhtautuneen verrattain suopeasti nykyiseen régimiiin. Mitä taas suojelustiltaan tulee, on siihen jo ehditty siinä määrin vuosien varrella tottua, ettei sen syyskuussa tapahtunut pidennys ole herättänyt erityistä oudoksumista. Tallinmassa on sitäpaitsi suojelustila ollut voimassa useampaan otteeseen ennen nykyistä régimiiä ja rajaseuduilla miltei koko itsenäisyysajan.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituslain.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituslain.

Tämä sisäpolittinen hiljaisuus merkitsee sitä, että entinen järjestelmä jatkuu käytännössä jokseenkin muuttumattomana. Teoreettinen siirtyminen jälleen parlamentarismiin ja riigikogun lyhyt keväinen istuntokausi eivät ole tuoneet mukanaan asiain kulkua mitään käännettä. Puolueiden toiminta on edelleen kielletty. Sanomalehdet ovat tarkan valvonnan alaisia ja niiden päätoimittajille annetaan jatkuvasti ohjeita siitä, mistä he saavat ja mistä he eivät saa julkaista uutisia tai kirjoittaa. Poikkeaminen annetuista ohjeista saattaa tuoda mukanaan varsin vakavia seurauksia, kuten "Rahva Sönan" tapaus, mistä edellisessä tiedotuksessani kerroin, on hiljan osoittanut.

Pääministeri Eenpalu on lukuisissa eri tilaisuuksissa pitämässään puheissa - viimeksi kuluvalla viikolla "Isänmaan Liiton" keskuskomitean kokouksessa - antanut lisäksi ymmärtää, että nykyiseen tilanteeseen ei kotvaan aikaan olekaan odotettavissa mitään sanottavia muutoksia. Puolue-elämän ja toiminnan suhteen on hänelle käynyt rakkaaksi toistaa niissä sanontaansa "on vielä liian aikaista" ja "vanha ei enää koskaan pala". Hänen käsityksensä mukaan on puolueiden, silloin kuin niiden voidaan sallia syntyvän, kasvettava esiin kansan omasta elämästä eikä muodostuttava joidenkin ulkomaisten esimerkkien ja iskusanojen mukaan. "Tuontitavaraa" on mahdollisuuden mukaan vältettävä. Mitä taas kansanedustukseen tulee, on siinä hänen viimeisimmän puheensa mukaan pyrittävä "johdettavaan parlamentarismiin". Entisen liberalis-individualistisen valtiokäsitteen tilalle tulee ottaa uusi - organinen. Sillä "kansaa ei ole samankaltaisten ihmisten vapaa sopimus, vaan on veren, perinteiden ja kasvatuksen luoma organismi - kansarakenne - omine tavoitteineen, mitkä kaipaavat solidarista yhteis-

tuntoa ja sen johtamista."

Nämä lausunnot viittaavat siihen, että pääministerillä on mielestään omalaatuinen poliittinen ideologia, mitä hän tahtoo istuttaa ja sovelluttaa Viron valtiolliseen elämään. Kuinka kaukana tämä ideologia on vieraista esikuvista, se on kylläkin kyseenalaista. Mutta todennäköistä on, että Viron valtiollista elämää tullaan kotvan aikaa ohjaamaan sen merkeissä. Nykyinen hallitus, jolle ennustetaan pitkää ikää, ja johon sitä muodostettaessa tulivat pääministerin luottamusmiehinä sisäministeri Veermaa, ent. poliisipäällikkö, ja oikeusministeri Asser, ent. korkein syyttäjäviranomaisena, on joka tapauksessa pääministerin linjalla.

Mitä taas riigikoguun tulee, on hallituksella, kuten tunnettua, sen molemmissa kamareissa valtava enemmistö. Ensimmäisessä kamarissa, josta ratkaisut lähinnä riippuvat, saati kevätistuntokaudella nähdä tämän enemmistön muodostuvan 55-56 äänestä opposition jäädessä 14-15 ääneen. Oppositiolta puuttuu sitäpaitsi kiinteä johto. Jaan Tõnisson on jo käynyt vanhaksi, Piipiä pidetään liian sovinnollisena ja Köster on kaikkea muuta kuin kokoova voima.

Asiain näin ollen näyttää, lyhyesti sanoen, kaikki viittaavan siihen, että Benpalun hallitus hallitsee täysin tilannetta, että Viron poliittinen elämä jatkuu jokseenkin entiseen tapaan ja että, lainatakseni pääministerin sanoja, "yllätyksiä ei tapahdu."

P. J. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeri Synninen

7/11 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

1030.

Talinnassa, marrask. 7 p:nä 1938.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24 / 218 Lat. S - 38.		
10/11-38	2	
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen no. 21 otsakkeella

Viron ulkopoliitikasta.

Ministeri:

P. J. Heikkinen

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tallinna ssa 7 p:nä marras kuuta 19 38.

Asia: Viron ulkopolitikasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
24/218 Val. S. -38.		
10/11-38	5	11/38
5	C12	ASIA

Käyttäen hyväkseni tarjoutunutta tilannetta laveampaan keskusteluun kenraali Laidonerin kanssa johdin puheen Viron ulkopolitikkaan tiedustellen samalla hänen mielipidettään siitä, tulisiko Münchenin ratkaisulla olemaan jotain välitöntä vaikutusta Viron ulkopolittiseen asennoitumiseen.

Tavalliseen avoimeen tapaansa vastasi hra Laidoner Viron olevan siinä "onnellisessa asemassa", etteivät viimeaikaiset poliittiset suurtapahtumat millään tavoin anna sille aihetta ulkopolittiseen suunnan muutokseen eikä myöskään asesta sille mitään uusia ulkopolittisia kysymyksiä tai tehtäviä. Jo vuodesta 1934 s.o. nykyisen régimen alkuajoista saakka on Viro noudattanut mitä täydellisintä puolueettomuutta ulkopolitiikassaan. Tuloksena tästä on, että "suhteet Saksaan ovat suorastaan hyvät ja Venäjäänkään ne eivät ole - toisessa talvena sattuneista rajaselkkauksista huolimatta - mitenkään huonot." Maan strateginen asema ei myöskään ole millään muotoa huonontunut tai vaikeutunut ja niillä kahdella taholla, joilta vaara saattaisi uhata, vallitsee rivaliteetti ainakin yhtä voimakkaana kuin tähänkin asti. Saksa ei nim. voi sallia, että Neuvostoliitto nielisi Viron, ja Neu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vostoliitto puolestaan ei voi rauhallisena nähdä sen joutumista Saksalle. Erittäin onnellinen seikka on lisäksi se, että Viron riippumattomuus ja rajat eivät olleet ankuroitu Versaillesin sopimukseen, vaan perustuivat vapaisiin, itsenäisiin sopimuksiin välittömien naapurien kanssa.

Jos Münchenin ratkaisu ei tuonut mukanaan Virolle mitään uusia ulkopolittisia problemeja, toi se Laidonerin mielestä niitä sen sijaan eteläisimmälle Itämerenvaltiolle, Liettualle. Liettualla oli joka tapauksessa edessään uusi orientoituminen ja tällöin saattoi olla tarjona vaara, että se siirtyisi toisesta äärimmäisyydestä toiseen, s.o. liiallisesta Sovjet-ystävällisyydestään liialliseen Saksan ystävyyteen. Jos niin tapahtuisi, saattaisi siitä seurata vaikeuksia Viron puolueettomuuspyrkimyksille Itämerenmaiden ententen piirissä.

Olen edellisessä yrittänyt esittää kenraali Laidonerin lausunnon mahdollisimman täsmällisessä muodossa. Tämä kahdestakin syystä. Ensinnäkin on hän, kuten jo aikaisemmin olen tiedottanut, omistamut paljon huomiota ulkopolittisiin kysymyksiin ja Viron ulkopolitikka on viime vuosina pääasiassa käynyt pitkin hänen ulkopolittisia suuntaviivojaan. Toiseksi on mielestäni erityisesti merkillepantavaa hänen optimistinen käsityksensä Viron ulkopolittisesta asemasta ja "suorastaan hyvistä" suhteista Saksaan.

Mitä tulee optimismiin Viron ulkopolittisesta asemasta, voinee siihen ehkä sovittaa sananpartta "der Wunsch ist oft der Vater des Gedankens", mutta sen sijaan on

kieltämätöntä, että suhteet Saksaan ovat jo kotvan aikaa olleet hyvät. Sitä olen kuullut nimenomaan saksalaiselta taholta ja sitä todistaa myös se helppous, mikä on ollut leimaa-antava vuotuisille virolais-saksalaisille taloudellisille neuvotteluille.

Nykyhetkeä kuvaavana piirteenä katson lopuksi olevan syytä lainata erään lauseen "Uus Eesti" Kaunaksen kirjeestä, missä sanotaan: "Happamanimelällä naamalla luettiin täällä (Kaunaksessa) Saksan tietotoimiston DNB:n uutinen, että Liettua on päättänyt Liettuan-Saksan suhteiden esikuvaksi ottaa Viron-Saksan väliset hyvät suhteet." Tähän voisi vielä lisätä "Berliner Börsenzeitungin" lausunnon, mikä jo on lainattu Suomen lehtiin. Joka tapauksessa näyttää siltä, että Saksassa on ilmeistä halua, syystä tai toisesta, alleviivata - samoinkuin kenraali Laidonerkin - virolais-saksalaisten suhteiden myönteistä luonnetta.

P. Kaunaksen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri SLYNNINEN

4/11 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Talinnassa, marrask. 11 p:nä 1938.

1047.

25/218 Sal. 8 - 38

16/11 - 38

5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedotuksen
no. 22, otsakkeella

Talinnan tietoja Kaunaksen lähettiläs-
konferenssista.

Ministeri:

B. Keskinen

T a l l i n n a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tallinna ssa 11 p:nä marras kuuta 19 38.

Asia: Tallinnan tietoja Kaunaksen
lähettiläskonferenssista.

25/218 Sal: X 38
16/11-38
5 C12

Kaunaksessa hiljan pidetty lähettiläskonferenssi on herättänyt täällä tavallista suurempaa mielenkiintoa. Ja syystä kyllä. Onhan kyseessä konferenssi, joka kesti yhtämittaisesti viikon päivät, johon otti osaa ulkoministerin ohella Liettuan kaikki Euroopassa olevat lähettiläät ja jossa useimmiten olivat läsnä pääministeri ja sotaministeri, käyttäen puheenvuoroja ja antaen selityksiä, josta päivittäin annettiin selostus presidentti Smetonalle ja jossa keskustelun esineenä oli - ei enemmän eikä vähemmän kuin - Liettuan ulkopolittinen uusorientoituminen. Virolle Itämeren ententen jäsenenä ei siis tällainen konferenssi ja sen kulku voi olla adiafora-asia.

Konferenssista kiinnostuneista piireistä täällä olen saanut luottamuksellisesti eräitä tietoja, joiden luotettavuutta en katso olevan syytä epäillä. Sikäli kun nämä tiedot muodostavat lisän Kaunaksen-lähetystön raporttiin no 14 tai siitä vivahtukseltaan poikkeavat, esitän ne seuraavassa:

1) Konferenssin alkajaislausunnossa totesi ulkoministeri Lozovaitis, että Saksan taholta enemmän Keski-Europan kriisin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

aikana kuin sen lauettuakaan ei ole esitetty mitään ultimativi-
sia tai muitakaan poliittista luonnetta olevia vaatimuksia.

2) Konferenssin käsityksen mukaan vaati tapahtumain kehitys
Keski-Euroopassa Liettuan tähänastisen ulkopolitiikan tarkistus-
ta ja hyvien suhteiden aikaansaamista kaikkien naapureiden,
ennen kaikkea Saksan, mutta myöskin Puolan kanssa. Selvistä
ja luottamuksellisista suhteista Saksaan saattaisi Liettualla
olla turvaa, jos Puola tavalla tai toisella osottaisi tai-
pumusta aggressiivisuuteen.

3) Hyvien suhteiden luomiseksi Saksaan ja niiden säilyttämi-
seksi oli ennen kaikkea tehtävä mahdollisimman pitkälle mene-
viä myönnytyksiä Memelin aluetta koskevissa kysymyksissä. ~~KK~~
Mahdollisten uusien erimielisyyksien sattuesa statuuttien tul-
kinnassa ei olisi enää vedottava allekirjoittajavaltioihin
vaan selvitettävä ne välittömästi Saksan kanssa.

4) Mikäli suinkin mahdollista, olisi Liettuan diplomati^on py-
rittävä saamaan Hitleriltä jonkunlainen myönteinen deklaratio
(à la Beck) Liettuan alueellisesta koskemattomuudesta, Tällaisen
deklaration saavuttamiseksi kannattaisi tehdä huomattavia uh-
rauksia.

5) Suhteiden selvittämiseksi Puolan kanssa oli Vilnan kysy-
mys ainakin toistaiseksi poistettava päiväjärjestyksestä ja
sitä ajavien järjestöjen toiminta lakkautettava. Sanomalehdis-
tölle oli annettava ohje puolalaisvastaisen kirjoittelun lo-
pettamisesta. Taloudellisissa kysymyksissä oli osoitettava val-
miutta yhteistyöhön ja kulttuurisuhteiden järjestelyssä ensistä
suurempaa suopeutta.

Lopuksi katsotaan olevan syytä merkitä, että tänne
saapuneiden tietojen mukaan on konferenssilla ollut leimaa

antavana yhteinen käsitys poliittisesta tilanteesta ja sen vaatimasta asennoitumisesta. Ainoastaan Moskovan-lähettilään Baltruschaitiksen, joka on edustanut Liettuaa Neuvostoliitossa koko sen itsenäisyyeajan, mainitaan suhtautuneen skeptillisesti sekä uusiin ystävyysuhteisiin että niiden kestävyYTEEN.

P. S. K. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti u. 23.

Ministeri Lyytikäinen

18/12 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

1164.

Talinnassa, jouluk. 18 p:nä
1938.

26	218	Pal. S. 38
20/12.38		

Ulkoasiain ministeriölle,
E/2

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle
Talinnan lähetystön tiedotuksen № 23, otsakkeella
Ulkopolittinen tilanne ja Viro.

Ministeri:

B. Rönkä

T a l l i n n a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 23

Tallinnassa 18 p:nä joulukuuta 1938.

26/218 Sob. S. 38

Asia: Ulkopoliittinen
tilanne ja Viro.

20/12-38

5 C 12

Kuten aikansa olen tiedoittanut, säilyivät mielet täällä suhteellisen rauhallisina syyskuun lopulla, Keski-Euroopan kriisipäivinä. Sen jälkeen on lähempänäkin, kuten tunnettua, sattunut yhtä ja toista, mutta Virossa ei ole havaittavissa mitään, mikä osoittaisi epäröintiä ja epävarmuutta tai viittaisi hermostuneisuuteen. Niissä piireissä, jotka Viron asioista lähinnä määrävät, keskustellaan esim. Memelin kysymyksestä ja sen mahdollisesta ratkaisusta tai Neuvostoliiton-Puolan julkilausumasta tosin kylläkin mielenkiinnolla, mutta samalla melko ulkokohtaisesti. Niinpa saattaa kulla lausuttavan, että Liettuale ehkä voisi olla parempi, jos se tekisi "suuren eleen" ja vapaaehtoisesti luopuisi aina rettelöivästä Memelin alueesta, jota sen kuitenkin ajan mittaan on vaikea säilyttää. Liettua vapautuisi sen kautta lopullisesti "erikoiskysymyksistään" ja Itämeren maiden yhteistyölle muodostuisi siten lujempi pohja.

Tämä virolaisen mielipiteen rauhallinen suhtautuminen ulkopoliittisiin tapahtumiin on osittain tuloksena "johdetusta" sanomalehdistöstä, jonka on pidättäydyttävä jyrkemmistä kannanotoista ulkopoliittisissa kysymyksissä ja määrä-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tyissä tapauksissa tyydyttävä vain uutisaineiston julkaisemiseen. Mutta pääasiassa pohjautuu se määrävällä taholla vallitsevaan käsitykseen, että Viro ja sen turvallisuus ei ole ainakaan asiain nykyisessä vaiheessa mitenkään uhattu. Nämä piirit puolestaan katsovat hoitaneensa maan ulkopolitikkaa niin hyvin, että syytä mihinkään huolestumiseen ei ole olemassa. Suhteet Saksaan ovat erittäin hyvät, samoin Puolaan, ja Neuvostoliittoonkaan ne eivät sattuneista rajaselkkauksista huolimatta ole huonot. Tämä tulos on saavutettu, kuten sanotaan, noudattamalla ehdotonta ja järjestelmällistä puolueettomuutta, karttamalla ideologia^{si} valtaryhmyksiä ja esiintymällä määrättyllä varovaisuudella Itämeren ententen piirissä, etenkin suhteissa Liettuaan.

Nämä näkökohdat ja käsitykset ovat yhä uudelleen tulleet esiin niissä keskusteluissa, joita minulla on hiljan ollut ulkopoliittisesta tilanteesta m.m. ulkoministeri Selterin ja kenraali Laidonerin kanssa. Heidän arviointinsa tilanteesta on käynyt seuraavaan tapaan.

Ministerin S e l t e r'in mielestä ei ollut aivan selvä, tahtoisiko Saksa ja nyt toteuttaa "Anschlussin" vai tyytyisikö se siihen, että Memelin alue saa mahdollisimman täydellisen autonomian. Kysymys lienee tällöin oikeastaan siitä, kumpiko ratkaisu on Saksalle sekä poliittisesti että taloudellisesti edullisempi. Ei ole ollenkaan poissuljettu se mahdollisuus, että jälkimmäinen vaihtoehto vastaa toistaiseksi paremmin Saksan etuja. Sille jää tällöin avoimeksi mahdollisuus autonomisen Memelin avulla painostaa Liettuaa sellaisissakin kysymyksissä, joissa sillä muutoin ei pitäisi olla mitään sanottavaa. Taloudellisessa suhteessa merkitseisi "Anschluss" Memelille joka tapauksessa luonnollisen takamaan menetystä. "Mutta tällaisia asioita ei tavallisesti ratkaista järki-, vaan tunnesyiden perusteella".

Mitä Neuvostoliiton ja Puolan julkilausumaan tulee, oli hra Selterin mielestä viisainta jättää johtopäätökset siitä toistaiseksi tekemättä. Puolalle ensiksikin saattoi olla tarpeellista toimittaa jonkunlainen "remontti" suhteissaan Neuvostoliittoon ja toiseksi

tarjoutui sille mahdollisuus osoittaa memento taholle, joka sen mielestä sellaista tarvitsi. Moskovassa nyt alkaneet Neuvostoliiton ja Puolan väliset taloudelliset neuvottelut ovat joka tapauksessa oireelliset ja niiden tuloksiin on syytä kiinnittää tavallista enemmän huomiota. - Viron ja Puolan keskinäiset suhteet tulisivat hra Selterin mielestä säilymään entisellään siinäkin tapauksessa, että uusi kombinatio säilyisi pitemmänkin aikaa. Sitä käsitystä tuki hänen mielestään sekin, että Puolan hallitus jo etukäteen antoi informoida välisministeriötä siitä, mitä Moskovassa tapahtui marraskuun 26 p:nä. Sitäpaitsi saattaisi Neuvostoliiton ja Puolan lähenemisellä, jos sitä jatkuisi, olla Viron kannalta katsoen täysin myönteinenkin puolensa. Saksan laskelmille ja itäänpäin kohdistuville suunnitelmille olisi sillä varmaankin pidättävä vaikutus. Lisäksi lauhduttaisi se Neuvostoliitossa nykyään vallitsevaa tunnetta eristetyksi jäämisestä, mikä ei voi olla eduksi sen naapureille, ei ainakaan pienemmille.

Kenraali L a i d o n e r'in mielestä oli vaikea vielä päättää, oliko julkilausuma ja mitä siihen liittyy muuta kuin "polonaise". Se saattoi kylläkin vastata hetken virikettä sekä Moskovassa että Varsovassa. Mutta kansat, niin läheisiä slaavialaisia kuin molemmat ovatkin, ovat toisilleen vieraat. Valtiolliset tavoitteet ovat myös täysin erinevät. Yhteistyö voi näinollen olla mahdollinen vain rajoitetuilla aloilla.

Samalla katson olevan syytä lisätä, että eräs huomattavassa asemassa oleva virolainen, joka jonkun aikaa sitten on palannut Saksasta, missä hän on saanut tilaisuuden tavata määräävässä asemassa olevia siviili- ja sotilashenkilöitä, on kertomansa mukaan saanut sen käsityksen, että Memelin alueen "Anschluss" on jo "causa finita". Kysymys on ainoastaan ajasta ja lavastamistavasta.

P. J. Kivimäki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Flynnen

23/12 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tallinnessa, jouluk. 23 p:nä 1938.

1257

27/218 Val. S - 38.

28/12-38 E

5 C12

Ulkoasiainministeriö.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle
Tallinnan lähetystön tiedoituksen № 24, otsakkeella

Virolais-latvialaisen liiton vaikeuksista.

Ministeri:

P. J. Hänninen

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Tallinnassa 23 p:nä joulukuuta 1938.

Asia: Virolais-latvialaisen liiton
vaikeuksista.

27/218 Val. S - 38.

28/12-38 2

5 C19

Liittosopimuksesta ja lisäksi tulleesta Itämerenmaiden ystävyyssopimuksesta huolimatta ovat Viron ja Latvian keskinäiset suhteet koko sen ajan, minkä kuluessa allekirjoittaneella on ollut tilaisuus läheltä niitä seurata, jättäneet toivomisen varaa. Toisinaan enemmän, toisinaan vähemmän, riipuen esilletulleista kysymyksistä ja kulloinkin sattuneista tapahtumista. Tämä pohjautuu siihen tosiasiaan, mitä milloin Riian, milloin Tallinnan raporteissa on ollut syytä todeta, että molemmat kansat ovat menttaliteetiltään melko vieraita toisilleen, että ne eivät ole tunteneet eivätkä tunne suurempaa luottamusta toisiinsa ja että ne yleensä vaivoin löytävät toisistaan arkioloissa myönteisiä puolia.

Sama ilmiö, joskin peitetämpänä on havaittavissa myös kummankin maan johtavien piirien suhteissa toisiinsa. Ei ole suinkaan mikään salaisuus, että molemmat nykyiset presidentit, joiden kummankin voi sanoa ensi sijassa johtaneen itsenäisyysajan politiikkaa massaan, ovat monista kosketuskohdista huolimatta jääneet toisilleen vieraksi ja että vapaussodan ylipäälliköt, Laidoner ja Balodis, eivät erikoisella myötätunnolla muistele aseveljeytensä aikoja.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Niinikään on ulkoministerien sekä puolin että toisin ollut vaikea löytää "yhteistä kieltä". Siinäsuhteessa riittää viime ajalta mainita nimet Akel ja Munters. Lyhyesti sanoen: liitto on olemassa, mutta sen saumat pyrkivät rakoilemaan.

Viron ulkopolitikan johdon jouduttua viime toukokuussa uusiin käsiin näytti tosin jonkun aikaa siltä, että yhteistyö liittolaisten välillä kävisi helpommaksi ja ehkäpä tuloksellisemmaksi. Kesäkuulla pidetty Itämerenmaiden konferenssi sujui ilman sanottavia hankauksia ja Viron alote johti siihen, että Latvia taipui, kuten myös Liettuakin, esittämään Kansainliiton yleiskokoukselle julkilausuman statuuttien pakotepykälän fakultativisuudesta.

Viime päivät ovat kuitenkin osoittaneet, että yhteiselle tielle on ilmaantunut jälleen vaikeuksia. Ne ovat niin hyvin taloudellista kuin poliittista laatua.

Kuten tunnettua, on Viron ja Latvian keskinäinen tavaranvaihto tapahtunut jo kotvan aikaa vain suosituimmuuden pohjalla. Latviassa on oltu nyrpeissään n.s. balttialaisen klausulin poisjäämisestä Suomen-Viron toisesta lisäkauppasopimuksesta ja on tahdottu asettaa ehtoja uusien kauppasopimusneuvottelujen alkamiselle. Kuluven kuun 13 p:nä oltiin kuitenkin niin pitkällä, että latvialainen valtuuskunta saapui neuvotteluihin Tallinnaan. Kolmisen päivää kestäneiden keskustelujen jälkeen se kuitenkin ilmoitti, että se katso voivansa niitä jatkaa, vaan palaa Riikaan saadakseen uusia ohjeita. Tiedusteluun, milloin neuvottelut voitaisiin uudelleen alottaa, antoi se lisäksi varsin epämääräisen vastauksen.

Kysyessäni eräältä huomattavassa asemassa olevalta henkilöltä (Lähetystön salainen kirjelmä № 1248), mikä oli syynä neuvottelujen keskeytymiseen, sain joksikin sanallisesti seuraavan

vastauksen: Voitte arvata, ettei sellaisella pohjalla pitkälle päästä, jos Latvia tahtoo ostaa meiltä palavakiviöljyä ja bensiniä, mitkä ovat meidän valuuttatavaroitamme, ja tarjoo maksuksi vain kumijalkineita ja radiokoneita, joita itsekin valmistamme tai jotka nykyään ovat meidän parhaita kompensatiotavaroitamme tärkeimpien vientimaittemme kanssa. Lisäksi olen eräältä toiselta taholta saanut kuulla, että latvialainen valtuuskunta vastoin annettua lupautta otti esille kysymyksen balttilaisesta klausulista. Kun virolainen valtuuskunta kieltäytyi siitä keskustelemasta, oli latvialaisilta koko neuvotteluhalu hävinnyt. Kertojani käsityksen mukaan oli asia nyt joutunut umpikujaan eikä hän nähnyt, miten ja milloin siitä selvittäisiin, "elleivät latvialaiset järkiinny".

Mutta myös puhtaasti poliittisissa suhteissa näyttää olevan kerkiämässä kriisin oireita. Niistä olen luottamuksellisesti saanut kuulla seuraavaa.

Pari päivää sitten pidetyssä riigikogun puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnan istunnossa on valiokunnan puheenjohtaja, kenraali Laidoner odottamattoman jyrkässä äänilajissa arvostellut Latvian hallituksen tekemisiä ja tekemättäjättämisiä suhteissa liittolaismaahan. Latvian ulkopolitikka osoittaa häilyväisyyttä ja sen suuntaviivoista on vaikea saada selvää. Munters liikkuu poliittisilla asioilla milloin Italiassa, milloin länsivalloissa eikä pidä tarpeellisena asiallisesti informoida liittolaismaan ulkopoliittista johtoa. Mahdotonta ei suinkaan ole, että tämä kaikki saattaa vaarantaa Viron ulkopoliittista asemaa.

Kaikkein vakavinta Laidonerin mielestä oli kuitenkin se, että Latvia on yhä edelleen, Viron taholta tehtyistä huomautuksista huolimatta, laiminlyönyt puolustuslinjan kuntoonpanon itäisellä rajallaan. Tämä seikka ja eri teitä saapuvat tiedot viittaavat siihen, että Latvia tuskin todenteolla ajatteleekaan mitään vastarintaa, jos kyseelliseltä suunnalta tapahtuisi aseellinen hyök-

käys maahan. Aikaisemmin oli hän ehkä 95% varma siitä, että Viro ja Latvia vaaran hetkellä asettuisivat yhteiseen puolustusasenteseen, mutta nyt hän miltei vastaavassa määrin oli varma siitä, että Viro tällöin jäisi yksin. Nykyinen ulkopolittinen tilanne on siksi vakava, että Viron on syytä ajoissa selvittää itselleen kaikki mahdollisuudet ja ottaa tosiasiat sellaisina kuin ne ovat. Jos tällöin osoittautuu, että Latvian ulkopolitikkaan ei saada tarpeellista selvyyttä ja jos sen puolustuskykyyn ja -tahtoon ei voida laskea, on Viron pakko käydä tarkistamaan suhteitaan Latviaan ja ottaa vakavasti esille kysymys liittosuhteen purkamisesta. Se olisi epäilemättä raskas askel, mutta maan realistien etujen sitä mahdollisesti vaatiessa, ei sen ottamista olisi kartettava.

Kertojani mukaan herätti Laidonerin lausunto poikkeuksellisen suurta huomiota valiokunnassa, ehkäpä jossain määrin hämmästyttävääkin. Keskustelu sen johdosta päärettiin siirtää valiokunnan tammikuussa pidettävään istuntoon.

Omalta osaltani en kylläkään katso Viron ja Latvian välisen selvittelyn joutuneen vielä siihen vaiheeseen, että Viro olisi valmis irtisanomaan vuoden 1923:n liittosopimuksen. Laidonerin esiintymistä pitäisin pikemminkin vakavana mementona Latvialle, jolla on taipumusta toimia itsenäisemmin kuin liittosopimus virolaisen käsityksen mukaan edellyttää.

P. Laidoner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Heppinen

29/12 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

1263.

Talinnassa, 29 p. jouluk. 1938.

28 / 219 Tal. S. 38

31/12.38

Ulkoasiainministeriölle,

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedotuksen
no. 25 otsakkeella

Munan "varoitus" Virolle ja Latvialle.

Ministeri:

P. S. Kallio

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tallinna ssa 29 p:nä joulukuuta 1938.

Asia: Muuan "varoitus"

Virolle ja Latvialle.

28/219 Sal. S - 38.
31/12-38
5 C12

Saksalainen kuukausijulkaisu "Europäische Revue" on käsitellessään joulukuun numerossaan Memelin kysymystä liittänyt siihen jonkunlaisena "joulutervehdyksenä" varoittavia sanoja Latvialle ja Virolle. Ne kuuluvat suomennettuina:

"Koillis-Euroopassa, jonka on saksalaisuutta kiitettävä paljosta - tekisi mieli sanomaan - kaikesta, ovat toiset pikkuvaltiot astuneet samaa tietä, joskin toisin poliittisin ja oikeudellisin edellytyksin. Erittäinkin on Latvia harjoittanut oikeudettomuuden ja väkivallan politiikkaa vuosisatoja nykyisten rajojensa piirissä elänyttä saksalaisuutta vastaan. Myöskään Viro, joskin se ehkä on ollut kohtuullisempi kuin Latvia, ei ole viaton. Ajatelkaamme Tallinnan tuomiokirkon ryöstöä, ajatelkaamme sen lainsäädäntöä vuodelta 1934, jonka kautta se on tuntuvasti rajoittanut kansallisten vähemmistöjen kulttuuriautonomiasa, minkä se v. 1925 oli luvannut ja mitä se aina on alleviivannut kansainvälisessä julkisudessa. Ja lopuksi ajateltakoon koko saksalaisen maaomistuksen vieraannuttamista, mikä on molempien maiden historian synkin luku. Molempien maiden oman edun nimessä voinee toivoa, että myös Latvia ja Viro seuraavat Liettuan esimerkkiä ja kääntyisivät toiselle tielle."

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kirjoituksen on julaissut nimessään vapaahra Axel Freytag-Loringhoven, joka oltuaan aikoinaan Tarton yliopiston professorina siirtyi Saksaan, missä on kuulunut jäsenenä Reichstagiin.

Viron lehdistä on ainoastaan "Rahvaleht" julaissut uutisen kirjoituksista ja samassa lehdessä on nimimerkki L(aamann) käynyt siihen vastaamaan otsakkeella "ikuiset eili-set". Hän huomauttaa "ikuisen velan" suhteen, että virolaisten kirjanpidossa esiintyy sekä velat että varat. Kulttuuri-vaikutteista puhuttaessa on sitäpaitsi muistettava, että niitä ovat kaikki kansat velkaa toisilleen, jotapaitai kulttuuri ei ole tullut Viroon vain yhtä tietä. "Sitäpaitsi elää meidän naapurina meidän veljeskansamme, jolla vieraiden vaikutteiden suhteen on paljon enemmän ollut onnea. Niinpä jokainen, joka on tutkinut historiaamme, voi lausua, että ellei olisi käynyt niinkuin kävi, silloin olisi voinut käydä melkein samoin kuin veljeskansallemmekin kävi." Mitä maaomaisuuden vieraamuttamiseen tulee, on huomattava, että se ei suinkaan kohdistunut ainoastaan saksalaiseen maaomistukseen, vaan maaomistukseen yleensä. Nykypäivien Saksa näyttää sitäpaitsi olevan valmis käymään samaa tietä juutalaisten omaisuuksiin nähden. Ja lopuksi huomauttaa kirjoittaja, että v:lta 1934 ei ole olemassa mitään kansallisia vähemmistöjä koskevaa lainsäädäntöä. Ehkä sellaista on ajateltu koulukielten suhteen, mutta siitä on vielä ennenaikaista mitään varmuudella päätellä. Menneisyyden päälle olisi muutoin syytä panna risti ja suunnata huomio tulevaisuuteen.

Kysyessäni eräältä henkilöltä, joka virkansa puolesta

seuraatämäntapaisia asioita, aikooko Viro tavalla tai toisella reagoida Fr.-L:n "varoituksen" johdosta, sain vastaukseksi, että sitä tuskin tulee tapahtumaan. Jos kirjoittaja ei olisi "baltti", olisi asia toisenluontoinen. Osa "baltteja" on "ikuisia eilisiä", joiden käsityksiä mikään ei voi muuttaa, ja sellaista on turha yrittääkään. Heidän vaikutuksensa Saksan ulkopolitikkaan on onneksi jokseenkin minimaalinen. Todistuksena tästä on ennen kaikkea se, että virolais-saksalaiset viralliset suhteet ovat jo vuosikausia olleet vailla hankauksia, mikä ei olisi mahdollista, jos näillä "ikuisilla eilillä" olisi Saksan ulkopolitikassa jotain sanan sijaa. Sekin seikka, että Fr.-L. kohdistaa "varoituksensa" pikemmin Viroon kuin Latviaan, viittaa siihen, että kirjoittaja ei ole saanut ohjeitaan Wilhelm-Strasselta.

P. J. K...